47ՐԴ ՏԱՐԻ · ԹԻՒ 2507 · ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ · 1912 ԱՊՐԻԼ 26-9

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՀԱՍՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԱԿԱՆ	ԵՌԱՄՍԱԿԱՆ
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Դաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։
Մ.

10 ՓԱՐԱ · ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ · 10 ՓԱՐԱ

"ՄՇԱԿ„Ի ՇՈՒՐՋԸ

Հ. ԱՌԱՔԷԼԵԱՆԻ ՄԷԿ ՆՈՐ ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Առիթը ունեցանք արդէն խօսելու այն խայտառակ խեղկատակութեան մասին զոր կարդ մը տխուր մարդիկ այս միջոցիս կը սարքեն Թիֆլիսի մէջ, «Մշակի յոբելեան» անունով։ Մարսկի, որոնց գոյութիւնը, որոնց հրապարակագրի գործունէութիւնն ու գրօշը, որոնց բռնած ուղղութիւնը ամենակոպիտ հայհոյանքներ են Գրիգոր Արծրունիի նուիրական յիշատակին դէմ, չեն խօսիր, չեն ամչնար, նոյն այդ ենթակաւոր գործիչին անունով իրենց ողորմելի ու ամօթալի գոյութեան յոբելեանը տօնելու։ Այն մաքուր ու անբիծ թերթը զոր Արծրունին Թողած էր, դարձուցեր են տեսակ մը պժգալի քուրջ որ մէկ կողմէ անենալ կը թոփ այլեւս, — թաթխուելի ամէն ազամ, ո՛րտեղ եւ որո՛ւն վրայ ալ որ գտնուի, — ու տակաւին երես ունին յոբելեան սարքելու յանուն ո՛չ միայն Արծրունիի, այլ նաեւ յանուն անոր «Մշակ»ին, յանուն քսան տարի առաջուան «Մշակ»ին և զայն մաքրութեան, չիտակութեան, տնկաչառութեան խորհրդանշան մը դարձնող հոյակապ ուղղութեան։

Թիմարութիւն պիտի ըլլար ենթադրել թէ այդ մարդիկը իրօք Արծրունիի յիշատակին յարգանքի հարկ մը հատուցանել կ'ուզեն ներկայ յոբելեանով։ Այդ յոբելեանը պարզ դրամաշորթութեան պատրուակ մըն է իրենց համար, և ուրիշ ոչինչ։ Եւ ինչե՞ր, ինչե՞ր չըրին ու չեն ըներ քիչ մը աւելի շահաւէտ դարձնելու համար այդ չնչին դիակապուռը։ Մինչեւ անգամ ուզեցին կասկածի ենթարկել հայ տպագրութեան ծագումը, մտածելով որ եթէ ընդունուի 1512 թուականը, 400 ամեակը պիտի տօնուի ներկայ տարուան ընթացքին, պիտի բացուի հանգանակութիւն այդ առթիւ, և Արծրունիի անունով սարքուելիք խաչագողութիւնը, իրենց յոբելեանը, պիտի վնասուի։ Կ'ուզէին, ու տակաւին կ'ուզեն որ հայ տպագրութեան փառաւոր ու երախտաւոր սկզբնաւորութեան տարեդարձը տեղի տայ իրենց տուչու, իրենց քսակի նկատումներուն, իրենց կազմակերպած դիակապուռին առջեւ, որպէս զի դրամ ամբարեն ու կարենան կանգուն պահել մտնութեան, խաբեբայութեան ու խաւարամտութեան այն զզուելի պաշտօնաթերթը որուն վերածեր են Արծրունիի սրբազան ժառանգութիւնը, և որ ժողովուրդին լքուած, ոտնահարուած ըլլալով, անանկութեան դուռն է հասած այսօր։

Բայց մինչդեռ հայ տպագրութեան սկզբնաւորութեան թուականը կասկածի ենթարկել կ'ուզեն, ահա յանկարծ յայտնի կ'ըլլայ թէ իրենց իսկ սարքելիք յոբելեանի թուականն է կասկածելին։ Իրենք «Մշակ»ի քառասնամեակը տօնելու ելեր են, մինչդեռ ներկայ տարին իսկապէս «Մշակ»ի գոյութեան երեսունըվեցերորդ տարին է եղեր, և ոչ թէ քառասներորդը։ «Հորիզոն», որ երեւան հանած է Համբարձում Առաքելեան և Ղեկերութեան դէմ պիտի մարտնչին, և պատգամաւորութեան իրաւունք ձեռք բերելով էջմիածին գացին Օրմանեանը ընտրելու։ Տարակոյս չկայ որ իրաւունք ունէին իրենց մատնութեան վարձատրութիւնը փնտռելու։ Ցուցայի արծաթը իրենց հէլալ վաստակն էր անշուշտ եւ այդ վարձատրութեան ամէնէն պատեհ պատրուակը կրնար դառնալ յոբելեանի հանդիսութիւնը մը, զոր սիրով պիտի հովանաւորէին վերոյիշեալ տարրերը։ Առաքելեան և ընկերները խարդախեցին յոբելեանի թուականը անոր համար, որ կը վախնային թէ տարի մը անցնելով կրնայ մոռցուիլ իրենց մատուցած բոլորանուէր ծառայութիւնը, և կղերական, յետադիմական ու մանդամսկ զրամատէր տարրերը յոբելեանը հովանաւորելու համար ցոյց չեն տար այն եռանդը զոր այս տարի, թարմ թարմ, «Մշակ»էն իրենց զատ օժանդակութեան յիշատակը դեռ չմարած, երկնային հեշտիւ նուիրել, ինչպէս նուիրած ալ են արդէն։ Տխո՞ւր բախտ Արծրունիին, որ այսօր, իբր թէ իր անունով կազմակերպուած այս յոբելեանին թմբկահար դարձած են նոյն իսկ այն տարրերը, որոնց դէմ մարտնչելով անցուց իր կեանքը։

Այս ալ հայհոյութիւն մը չէ՞ ինքնին Արծրունիի պաշտելի յիշատակին դէմ։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՀԱՅ ՄՏՔԻ ՏՕՆԸ

«ԳՐԱԿԱՆ ՖՈՆՏ»Ը

ԹԵԼԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Տ.

Հաստատուելիք գրական «Ֆոնտ»ը կոչուող է Հրատարակչական բաժին մը եւս ունենալ։ Բայց թէ կողկան Հրատարակչականն՝ու Թուրքիոյ Հրատարակչականը պէ՞տք է ձուլուին իրեն հետ, և կամ մնան ու անկախօրէն գործեն, ասիկա վիճելի կէտ մըն է։ Կարծեմ թէ լաւագոյն է որ երկու Հրատարակչականները պահպանեն իրենց անկախ և ինքնուրոյն գոյութիւնը, բայց կապուին «Ֆոնտ»ին, անոր գործակիցները, անոր ճիւղերն ըլլան։

Գործադիր մարմինը պէտք է նաև նախաձեռնարկ ըլլայ, կամ օգնէ անոնց որ նախաձեռնարկ կ'ըլլան՝ մեր երկրին մէջ հնագիտական, գեղարուեստական պեղումներու, աշակցի մեր հին գեղարուեստը, գրականութիւնը, պատմութիւնը ժողովելէն լոյս աշխարհ հանելու նուիրուած ջանքերուն։

Ստուար և բազմակողմանի ծրագիր, զոր սակայն կարելի է շատ լաւ մաս առ մաս գործադրել։ կը բաւէ որ գործին հիմքը լաւ դրուի և որոշ գծուի ընդհանուր նպատակը, գործունէութեան միջոցներն ու ձեւերը։ Թէպէտև նոյն նպատակին դիմաց, լաւագոյն է որ կարելի եղածին չափ այլազան ըլլան, որպէս զի հայ գրական շարժման բոլոր ձեւերն ալ օգտուին այս ազգային մեծ հիմնարկութենէն։

«Գրական Ֆոնտ»ի գործադիր մարմինը պէտք է, այս բոլորին հետ, և թերեւս այս բոլորին առաջ, ջանադիր ըլլայ հայ ընթերցողներու թիւը բազմապատկելու։ Մինչ որ ունինք իբր «գրասէր հասարակութիւն», շատ սահմանափակ, շատ փոքր, շատ նիհար է, և սնբաւական՝ մեր գրական շարժումը պահպանելու, զօրացնելու, ամեցնելու։ Հայոց ստուար մեծամասնութիւնը չի կարդար։ ոմանք — մեծ մասը — որովհետև կարդալ չեն գիտեր, այլք՝ բաւական խոշոր բաժին մը, որովհետև կարդալ գիտեն, բայց շատ աղքատ են և երկու երեք ֆրանք չեն կարող տալ գրքի մը, այլք վերջապէս, — և ամէնէն ցաւալի մասն է այս, — զարգացած Հայեր են, ունեւոր, համալսարանէ ելած, բաղմաթիւ, և որոնք՝ եթէ միմայն իրենք ամբողջութեամբ և կանոնաւորապէս հետեւէին գրական շարժումին, արդէն մեր գրողները շատ աւելի ապահով կացութիւն կ'ունենային։ և սակայն հայերէն թերթի կամ գրքի սանթիմ մը չեն տար, հայերէն բնաւ չեն ուզեր կարդալ, որովհետև կ'արհամարհեն իրենց ցեղը, օտարամոլ են, ստրկամտորէն, տխմարօրէն օտարամոլ են։

Այս բոլոր «վէրքերուն» դարմանը Գրական Ֆոնտէն ապասել՝ տղայական պիտի ըլլար։ Ամբողջ ազգը իր ամէն տեսակ հիմնարկութիւններով, պէտք է աշխատի այդ վէրքերը բուժելու։ Բայց «Գրական Ֆոնտ»ի գործադիր մարմինը կարող է որոշ չափով և որոշ սխատմամբ՝ ճիգեր ընել հայ ընթերցողներու թիւը բազմապատկելու համար։ օրինակ՝ չափազանց աժան գնով մեծաքանակ տպել հայ գրականութեան ամէնէն ղեղեցիկ և մատչելի գործերէն, ինչպէս Գաւառաբնութիւնները, Եղիշէի պատմութիւնը, Արովեանի «Վերք»ը, Մլէտինի «Ցուլիկ»ը, Պարոնեանի (*) լաւագոյն էջերէն մէկ քանին, և այլն, և տարածել ժողովրդին մէջ։ Դարձի մեր «բարձր» ընկերութեան «տարօրինութիւնը» դարձի բերելու գործին, գործադիր մարմինը կարող է և պարտաւոր է՝ հրապուրիչ նորութիւններ երեւան բերելով, երեւցած գործերը «արժեցնելու» պիտանալով, հարկ եղած «ռեքլամ»ը ընելով (ինչպէս կ'ընեն ամենաաժան ազգերուն մէջ) այդ ուծացած տարրերը դէպի հայ գրականութիւնը քաշելու հայ ցեղին մէջ բաւական «տաղանդ» կայ՝ ո և է զարգացած հայ մեր ազգային գրականութեամբ հետաքրքրելու համար։ Պէտք է մաքառիլ այդ օտարամոլ Հայերուն կանխակալ արհամարհոտ կարծիքին դէմ զոր ունին հայ գրականութեան հանդէպ, պէտք է հայ տաղանդն ու այդ զարգացած բայց անտարբեր հայ տարրերը իրարու հետ շփման մէջ դնելու Ամոր համար՝ օրինակ՝ ի միջի այլ միջոցներու՝ կարող են օգտակար ըլլալ լաւ կազմակերպուած ճանապարհորդութեանց շրջերը՝ հայ գրական հին ու նոր դէմքերու, հայ արուեստի, հայ պատմութեան մասին։ ուսանողով ու եռանդով կատարուած այդպիսի ճանապարհորդութիւններ, երբ կ'արտասանուին փայլուն և հրապուրիչ խօսողներու կողմէն, կարող են այդ օտարամոլներուն ալ մէջ գալ ունկնդրելու, և ունկնդրելով որ յայտնութիւնը կ'ունենայ ճշմարտապէս զեղեցիկ հայ գրական գործի մը, անչուշտ փափաք կը զգայ ունենալ այդ գործը և յետոյ կը սկսի վարժուիլ հետեւելու իր մայրենի գրականութեան շարժումին։

Անհրաժեշտ եւ շատ կարեւոր ջանք մը եւս կայ ընելու, այն է ռուսահայ գրականութիւնը աւելի ընդարձակ և կանոնաւոր կերպով ծանօթացնել Տաճկահայոց, եւ փոխադարձաբար Տաճկահայոց գրականութիւնը տարածել Ռուսահայոց մէջ։ Ատոր համար էն առաջ պէտք է թէ ռուսահայ եւ թէ թրքահայ բոլոր դպրոցներուն մէջ հիմնովին սորվեցնել թէ արեւմտեան և թէ արեւելեան բարբառները և երկու եղբայր գրականութեանց պատմութիւնն իր ընդհանուր գծերով և կարեւոր դէպքերով ուսուցանելը։

Այս մասին, — ինչպէս եւ ընդհանրապէս հայ ընթերցողութիւնը բազմապատկելու համար, — ամենակարեւոր աշխիկ կարող են ըլլալ լաւ կազմակերպուած գրախաճառները, որոնք գիտան հայ գրականին և հայ հասարակութեան միջև միջնորդի իրենց դերը կատարել աւելի եռանդով, մեթոտով և կանոնաւորութեամբ, քան ինչ որ կ'ընեն մեծ մասամբ մեր ցարդ ունեցած գրախաճառները։

Կը մնայ վերջին հարց մը, շատ կարեւոր։ Հայկական տպագրութեան նոր հարիւրամեակը պէտք է ասնէն բոլոր Հայերը միասին և «Գրական Ֆոնտը» ամենքը միասին պէտք է հիմնեն։ Բայց արդեօք ժ.կ հիմնարկութիւն պէտք է ըլլայ մէկ հատիկ ամբողջ Հայութեան համար և ունենայ իր միակ գործադիր մարմինը, թէ պէտք է հիմնուին երկու «Գրական Ֆոնտեր» մին Տաճկահայոց համար (ասոնց հետ հաշուելով նաեւ արտասահմանի բոլոր գաղութները), միւսը Ռուսահայոց համար (ասոնց հետ հաշուելով նաեւ Պարսկահայերը)։ Անշուշտ, տեսականօրէն, նախընտրելի պիտի ըլլար որ միակ «Գրական Ֆոնտ»ը զգոյութիւն ունենար ամբողջ հայ ազգին համար, բայց կարծեմ թէ այս ուղղութեամբ դանդաղ, նոյնքան ճապուկ ու արագաշարժ էր երբ խնդիրը կռուի վրայ ըլլար։ Զաքարեանն առաջ ան արդէն իսկ կազմ ու պատրաստ կը կենար, իր անաւոր գաղոյնը ձեռքը։ Շատ էին յարձակողները, աւելի քան յիսուն հոգի, բայց հոկան, այդ թուական անպին առաւելութիւնը բանի տեղ դնելու երեւոյթը չունէր, ընդհակառակը կ'ուռա անհամբերութենէն, կարծես Զաքարի հրամանին կը սպասէր խածումուին մէջ նետուելու համար։

Եւ սակայն այդ հրամանը կ'ուշանար։

Զաքարը կը վարանէր, որովհետև ճիշդ այդ միջոցին, հողակոյտին ետեւէն երեւան եկած էին Պաշ-Նէօպէթէին ու երկու պալատական լրտարները, և իր ամենատես աչքերը անմիջապէս նշմարած էին զանոնք։ Զաքարը Պոլսոյ ամէնէն յանդուգն մարդն էր դրեթէ և իր անունն իսկ կը բաւէր նոյն իսկ ամէնէն արիւնկալ նենիչէրիներուն մէջ սարսափի զգայութիւն մը արթնցնելու համար։ Բայց չէր ուզեր բնաւ Պալատին հետ գործ ունենալ։ Եւ Հասէքի աղանդերուն ներկայութիւնը այդտեղ, Պաշ-Նէօպէթէին մօտ, իրեն կը զգացնէր թէ այդ ծուղակը լարուած էր Պալատին կարգադրութեամբ։

Եթէ դեռ տարակոյս մը ալ ունէր այս մասին, չուտով անհետացաւ, երբ Պաշ-Նէօպէթէին, իր զտնուած տեղէն դէպի իրենց կողմը յառաջանալով, վերջապէս ձեռքը և ըսաւ ծանր ձայնով մը, զրեթէ իւրաքանչիւր վանկը հատիկ հատիկ չեշտելով.

— Վա՛ր դրէք զէնքերը, Պոլսոյն հրամանն է։

Զաքարը ձեռքը մեկնեց դէպի իր ընկերը։ Հոկան՝ տեսնելով որ ոստիկաններու կազմած շրջանակը հետզհետէ կը սեղմուի իրենց շուրջը, քոլորովին սպառնական դիրք մը առած էր պանէ մը վեր։

— Պիտի հնազանդինք, Եուսուֆ, ըսաւ Զաքարը հանգիստութեամբ, դայլոյնդ պատեանը դիր, ճար չկայ։ ։ ։ տեսի լաւ է որ կացութիւնը չենճատենք, հարկաւ այս փորձանքին ալ կ'ազատինք։

Ոստիկանները կեցած էին, կը ՍՊՈ՝ սէին Պաշ-Նէօպէթէին մէկ հրամանին՝ երկու նենիչէրիները ձերբակալելու համար։

Ցանկարծ, Զաքարը որ կիսովին ծռուն մէջ թաղուած խոշոր ժայռի մը առջեւ կը գտնուէր, այնպէս ձեւացուց թէ ոտքը սահեցաւ, և երեսի վրայ՝ գետին փռուեցաւ։ Այնքա՛ն բնական կերպով մը կեղծած էր այդ անկումը որ կարելի չէր կասկածել թէ դիտամբ եղած է։ Հաւիւ գետին վրայ տարածուած, չուտով մը ձեռքը գետին տարաւ, առարկայ մը հանեց անկէ, և դայլոյնը գնդասեղի մը պէս անոր մէջէն անցընելով՝ ամրապէս միսեց ժայռին տակ։

Կայծակի արագութեամբ կատարած էր այս ամէնը, և ոչ Եուսուֆ, ո՛չ ոստիկանները, ոչ ալ միւսները կրցած էին բան մը նշմարել, երբ Զաքարը ոտքի ելաւ նոյնքան բնականութեամբ։

(Շարունակութիւն)

(*) Ծ. Ի. Պարոնեանի գործերը տպելու պէտք չկայ անշուշտ, քանի որ Նշան—Պապիկեան գրատունը սկսած է հրատարակել ժամանակին մէկ տպագրութիւնը նշանաւոր երդիծաբանին ամբողջական գործերուն, և արդէն իսկ հրապարակ հանած է «Մեծապատիւ Մուրացկաններ»ը (իբր յաւելուած ունենալով «Կսկիծներ»ը) «Պաղատաւոր Ազգաց»ը, «Արեւելեան ատամնաբոյժ»ը (որուն կցուած են «Ռոյդ»ն ու «Երկու տէրով ծառայ մը»ն) և Ազգ. Զոյներ»ը (ուր անպիտ կենսագրականներով)։ Հետզհետէ պիտի հրատարակէ նաեւ միւս գործերը։

ԱՂԷՏԱՒՈՐ ՏԱՐԻ ՄԸ

1913 ՏԱՐԻՆ Ի՞ՆՉ ՓՈՐՁԱՆՔ ՊԻՏԻ ԲԵՐԷ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԱԼԻՆ

Բազմաթիւ գերմանացիներ, ընդ որս և Գերման կայսրը այնպէս կը հաւատան թէ 1913 տարին սահմանուած է ըլլալու Գերմանացւոց համար մեծ չհաու կամ ծանր կորուստի տարի մը։ Այս եզրակացութեան կը յանգին կրկնատեսութեամբ համաձաւոր եղող ինչ մը ըրած հաշիներուն յենլով։ Մարգարէութիւնը ծագում առած է Բրուսիոյ իշխան Վիլհելմի ծաղանութեան թուականէն, որ տեղի ունեցաւ 1829ին։ Այս իշխանն էր որ յետոյ եղաւ առաջին Գերման կայսրը։ — Կ'ըսուի թէ Գերմանիոյ պատմութեան գլխաւոր շրջանները կարելի է տեսնել 1829 թուականին թիւերը իրարու վրայ գումարելով և գումարը տարբերն վրայ աւելցնելով. այսպէս՝ 1, 8, 2, 9=20։ Այս գումարը 1829ին վրայ գումարելով կ'ունենանք 1849 թուականը, որ եղաւ յեղափոխութեան տարին, և որուն մէջ վերջ դուսաբրուսիոյ գահուն բացարձակ աւատական զօրութիւնը։ Դարձեալ 1, 8, 4, 9=22, որ1849ին վրայ գումարելով կ'ըլլայ1871 որ եղաւ Ֆրանսայի պարտութեան և Ալզաս Լոռէնի գրաւման թուականը և որու միջոցին ծնաւ Գերմանական Կայսրութիւնը։ 1871 թուականը միեւնոյն կերպով հաշուելով՝ կ'ունենանք 1888, որ եղաւ Վիլհէլմ կայսեր և իր որդւոյն մահուան թուականը։ Եթէ հաշուէք միեւնոյն կերպով, կ'ունենանք 1913 թուականը, ինչ որ զրեթէ բոլոր Բրուսիացիք սովոր են կոչելու «դէպքի տարի»։

Այս հաշիւներուն հետեւելով էր որ միւս 1913 տարին ցոյց կը տուէր իբրեւ Անգլիոյ հետ վերջնական հաշուեյարդարութեան տարին։ և քանի որ1912ի ամիսներ՝ խաբ հանելու մասին որքան դանդաղ, նոյնքան ճապուկ ու արագաշարժ էր երբ խնդիրը կռուի վրայ ըլլար։ Զաքարեանն առաջ ան արդէն իսկ կազմ ու պատրաստ կը կենար, իր անաւոր գաղոյնը ձեռքը։ Շատ էին յարձակողները, աւելի քան յիսուն հոգի, բայց հոկան, այդ թուական անպին առաւելութիւնը բանի տեղ դնելու երեւոյթը չունէր, ընդհակառակը կ'ուռա անհամբերութենէն, կարծես Զաքարի հրամանին կը սպասէր խածումուին մէջ նետուելու համար։

Եւ սակայն այդ հրամանը կ'ուշանար։

Զաքարը կը վարանէր, որովհետև ճիշդ այդ միջոցին, հողակոյտին ետեւէն երեւան եկած էին Պաշ-Նէօպէթէին ու երկու պալատական լրտարները, և իր ամենատես աչքերը անմիջապէս նշմարած էին զանոնք։ Զաքարը Պոլսոյ ամէնէն յանդուգն մարդն էր դրեթէ և իր անունն իսկ կը բաւէր նոյն իսկ ամէնէն արիւնկալ նենիչէրիներուն մէջ սարսափի զգայութիւն մը արթնցնելու համար։ Բայց չէր ուզեր բնաւ Պալատին հետ գործ ունենալ։ Եւ Հասէքի աղանդերուն ներկայութիւնը այդտեղ, Պաշ-Նէօպէթէին մօտ, իրեն կը զգացնէր թէ այդ ծուղակը լարուած էր Պալատին կարգադրութեամբ։

Եթէ դեռ տարակոյս մը ալ ունէր այս մասին, չուտով անհետացաւ, երբ Պաշ-Նէօպէթէին, իր զտնուած տեղէն դէպի իրենց կողմը յառաջանալով, վերջապէս ձեռքը և ըսաւ ծանր ձայնով մը, զրեթէ իւրաքանչիւր վանկը հատիկ հատիկ չեշտելով.

— Վա՛ր դրէք զէնքերը, Պոլսոյն հրամանն է։

Զաքարը ձեռքը մեկնեց դէպի իր ընկերը։ Հոկան՝ տեսնելով որ ոստիկաններու կազմած շրջանակը հետզհետէ կը սեղմուի իրենց շուրջը, քոլորովին սպառնական դիրք մը առած էր պանէ մը վեր։

— Պիտի հնազանդինք, Եուսուֆ, ըսաւ Զաքարը հանգիստութեամբ, դայլոյնդ պատեանը դիր, ճար չկայ։ ։ ։ տեսի լաւ է որ կացութիւնը չենճատենք, հարկաւ այս փորձանքին ալ կ'ազատինք։

Ոստիկանները կեցած էին, կը ՍՊՈ՝ սէին Պաշ-Նէօպէթէին մէկ հրամանին՝ երկու նենիչէրիները ձերբակալելու համար։

Ցանկարծ, Զաքարը որ կիսովին ծռուն մէջ թաղուած խոշոր ժայռի մը առջեւ կը գտնուէր, այնպէս ձեւացուց թէ ոտքը սահեցաւ, և երեսի վրայ՝ գետին փռուեցաւ։ Այնքա՛ն բնական կերպով մը կեղծած էր այդ անկումը որ կարելի չէր կասկածել թէ դիտամբ եղած է։ Հաւիւ գետին վրայ տարածուած, չուտով մը ձեռքը գետին տարաւ, առարկայ մը հանեց անկէ, և դայլոյնը գնդասեղի մը պէս անոր մէջէն անցընելով՝ ամրապէս միսեց ժայռին տակ։

Կայծակի արագութեամբ կատարած էր այս ամէնը, և ոչ Եուսուֆ, ո՛չ ոստիկանները, ոչ ալ միւսները կրցած էին բան մը նշմարել, երբ Զաքարը ոտքի ելաւ նոյնքան բնականութեամբ։

(Շարունակութիւն)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Զ.

ԾՈՒՂԱԿԸ

Ոստիկաններն ու իրենց պետերը հետզհետէ ցրուելով, մէկիկ մէկիկ կը պառուտէին ծովեզերքը խճողող ժայռերուն ետին։ Պահ մը վերջ՝ անոնցմէ ոչ ոք կար մէջտեղը։ Երիտասարդը միայն անոնց մերկացած եաթաղաններուն չորացուցակ շղթաքը կը տեսնէր մութին մէջ։ Պօսթանճիին տեղակալը և երկու պալատական լրտարները որոնք մինակ մնացած էին տափաստանին վրայ, սպասեցին որ ամէն մարդ իրեն սահմանուած դիրքը գրաւէ, յետոյ, իրենք ալ յառաջացան մինչև մօտակայ հողակոյտ մը, ոստիկաններէն բաւական հեռուն, և անոր ետին ծածկուեցան։ Այնտեղէն շատ լաւ կրնային լրտեսել ծովը, առանց բնաւ իրենց ներկայութիւնը զգացնելու։

Այս բոլոր պատրաստութիւնները ճշմարիտ վրդովման մը մատնած էին երիտասարդը, որ այլեւս չէր համարձակեր տեղէն շարժիլ, որովհետև բարձունքը ուր կը գտնուէր, ճիշդ ու ճիշդ դէմը կ'ելնար այն հողակոյտին, որուն ետեւը դարանած էին տեղապահն ու երկու լրտարները։ Պզտիկ շարժում մը անդամ իր կողմէ՝ խկոյն կրնար զրաւել անոնց ուշադրութիւնը։ Եւ յայտնի էր որ բնաւ չէր ուզեր տեսնուիլ։

Այդ դժուարին դիրքին մէջ մնաց ամբողջ կէս ժամ, յոգնած, ընդարմացած։ Այլեւս ցամաքը չէր դիտեր, այլ ծովը, ուրկէ զոլիքին ինք ալ կը սպասէր այն միեւնոյն անձկութեամբ որով կը նպաստէին անշուշտ ոստիկանները։

Ցանկարծ իր աչքերը որոնք մութը կը խուզէին ամէն ուղղութեամբ, յանկարծ մինակ կէտի մը Անորոշ սև բան մը նշմարած էին, որ արագ արագ դէպի ծովեզերքը կու գար։ Երիտասարդը բնաւ չերկմտեցաւ։ Նաւակ մը ըլլալու էր։ Եւ իր ենթադրութեան մէջ աւելի ամրապնդուեցաւ, զրեթէ միեւնոյն պահուն լսելով սուլիւն մը որ հանդիպակաց հողակոյտէն կու գար և որ զիւերային ճճիներու հանած ծրհոռոցին կը նմանէր։ Ճիշդ անոր պէս ուրիշ սուլիւն մըն ալ արձակուեցաւ բարձունքին ստորոտէն՝ ուր պահուրտած էին ոստիկանները։ Տարակոյս չկար որ վարէն ալ նշմարած էին նաւակը և իրարու լուր կու տային։

Մէկ քանի վայրկեան վերջ, նաւակը արդէն իսկ մօտեցած էր ժայռերու առաջին գիծին, ուր ստիպուած էր դանդաղեցնել իր ընթացքը։ Երիտասարդը որոշակի կը տեսնէր երկու մարդիկ որոնք անոր մէջ ոտքի կեցած՝ ձեռքի կեռերով նաւակը առաջ մղեցին ժայռերուն մէջէն։ Աւելի քան քառորդ ժամ աշխատեցան այդպէս, մինչեւ որ յաջողեցան եզերքին մօտենալ։ Եւ հայհոյութիւնները զրոս կ'արտաբերէին զրեթէ անընդհատ, յայտնապէս ցոյց կուտային թէ շատ դժուարին աշխատութիւն մը էր ատիկա։

Երբոր նաւակը մօտեցուցին այնքա՛ն որ այլեւս կրնային ժայռերուն վրայէն անցնելով ցամաք ելլել, կանգ առին, և իրենցմէ մէկը արտակարգ ճապուկութեամբ անցնելով ցամաք ելաւ։ Այն որ նաւակին մէջ մնացած էր, ձեռքցուցակեց ամէնէն մօտաւոր ժայռին վրայ։ Այն որ նաւակին մէջ մնացած էր, ձեռքցուցակեց ամէնէն մօտաւոր ժայռին վրայ։ Ամբողջ ազգը իր ամէն տեսակ հիմնարկութիւններով, պէտք է աշխատի այդ վէրքերը բուժելու։ Բայց «Գրական Ֆոնտ»ի գործադիր մարմինը կարող է որոշ չափով և որոշ սխատմամբ՝ ճիգեր ընել հայ ընթերցողներու թիւը բազմապատկելու համար։ օրինակ՝ չափազանց աժան գնով մեծաքանակ տպել հայ գրականութեան ամէնէն ղեղեցիկ և մատչելի գործերէն, ինչպէս Գաւառաբնութիւնները, Եղիշէի պատմութիւնը, Արովեանի «Վերք»ը, Մլէտինի «Ցուլիկ»ը, Պարոնեանի (*) լաւագոյն էջերէն մէկ քանին, և այլն, և տարածել ժողովրդին մէջ։ Դարձի մեր «բարձր» ընկերութեան «տարօրինութիւնը» դարձի բերելու գործին, գործադիր մարմինը կարող է և պարտաւոր է՝ հրապուրիչ նորութիւններ երեւան բերելով, երեւցած գործերը «արժեցնելու» պիտանալով, հարկ եղած «ռեքլամ»ը ընելով (ինչպէս կ'ընեն ամենաաժան ազգերուն մէջ) այդ ուծացած տարրերը դէպի հայ գրականութիւնը քաշելու հայ ցեղին մէջ բաւական «տաղանդ» կայ՝ ո և է զարգացած հայ մեր ազգային գրականութեամբ հետաքրքրելու համար։ Պէտք է մաքառիլ այդ օտարամոլ Հայերուն կանխակալ արհամարհոտ կարծիքին դէմ զոր ունին հայ գրականութեան հանդէպ, պէտք է հայ տաղանդն ու այդ զարգացած բայց անտարբեր հայ տարրերը իրարու հետ շփման մէջ դնելու Ամոր համար՝ օրինակ՝ ի միջի այլ միջոցներու՝ կարող են օգտակար ըլլալ լաւ կազմակերպուած ճանապարհորդութեանց շրջերը՝ հայ գրական հին ու նոր դէմքերու, հայ արուեստի, հայ պատմութեան մասին։ ուսանողով ու եռանդով կատարուած այդպիսի ճանապարհորդութիւններ, երբ կ'արտասանուին փայլուն և հրապուրիչ խօսողներու կողմէն, կարող են այդ օտարամոլներուն ալ մէջ գալ ունկնդրելու, և ունկնդրելով որ յայտնութիւնը կ'ունենայ ճշմարտապէս զեղեցիկ հայ գրական գործի մը, անչուշտ փափաք կը զգայ ունենալ այդ գործը և յետոյ կը սկսի վարժուիլ հետեւելու իր մայրենի գրականութեան շարժումին։

Անհրաժեշտ եւ շատ կարեւոր ջանք մը եւս կայ ընելու, այն է ռուսահայ գրականութիւնը աւելի ընդարձակ և կանոնաւոր կերպով ծանօթացնել Տաճկահայոց, եւ փոխադարձաբար Տաճկահայոց գրականութիւնը տարածել Ռուսահայոց մէջ։ Ատոր համար էն առաջ պէտք է թէ ռուսահայ եւ թէ թրքահայ բոլոր դպրոցներուն մէջ հիմնովին սորվեցնել թէ արեւմտեան և թէ արեւելեան բարբառները և երկու եղբայր գրականութեանց պատմութիւնն իր ընդհանուր գծերով և կարեւոր դէպքերով ուսուցանելը։

Այս մասին, — ինչպէս եւ ընդհանրապէս հայ ընթերցողութիւնը բազմապատկելու համար, — ամենակարեւոր աշխիկ կարող են ըլլալ լաւ կազմակերպուած գրախաճառները, որոնք գիտան հայ գրականին և հայ հասարակութեան միջև միջնորդի իրենց դերը կատարել աւելի եռանդով, մեթոտով և կանոնաւորութեամբ, քան ինչ որ կ'ընեն մեծ մասամբ մեր ցարդ ունեցած գրախաճառները։

Կը մնայ վերջին հարց մը, շատ կարեւոր։ Հայկական տպագրութեան նոր հարիւրամեակը պէտք է ասնէն բոլոր Հայերը միասին և «Գրական Ֆոնտը» ամենքը միասին պէտք է հիմնեն։ Բայց արդեօք մէ՞կ հիմնարկութիւն պէտք է ըլլայ մէկ հատիկ ամբողջ Հայութեան համար և ունենայ իր միակ գործադիր մարմինը, թէ պէտք է հիմնուին երկու «Գրական Ֆոնտեր» մին Տաճկահայոց համար (ասոնց հետ հաշուելով նաեւ արտասահմանի բոլոր գաղութները), միւսը Ռուսահայոց համար (ասոնց հետ հաշուելով նաեւ Պարսկահայերը)։ Անշուշտ, տեսականօրէն, նախընտրելի պիտի ըլլար որ միակ «Գրական Ֆոնտ»ը զգոյութիւն ունենար ամբողջ հայ ազգին համար, բայց կարծեմ թէ այս ուղղութեամբ դանդաղ, նոյնքան ճապուկ ու արագաշարժ էր երբ խնդիրը կռուի վրայ ըլլար։ Զաքարեանն առաջ ան արդէն իսկ կազմ ու պատրաստ կը կենար, իր անաւոր գաղոյնը ձեռքը։ Շատ էին յարձակողները, աւելի քան յիսուն հոգի, բայց հոկան, այդ թուական անպին առաւելութիւնը բանի տեղ դնելու երեւոյթը չունէր, ընդհակառակը կ'ուռա անհամբերութենէն, կարծես Զաքարի հրամանին կը սպասէր խածումուին մէջ նետուելու համար։

Եւ սակայն այդ հրամանը կ'ուշանար։

Զաքարը կը վարանէր, որովհետև ճիշդ այդ միջոցին, հողակոյտին ետեւէն երեւան եկած էին Պաշ-Նէօպէթէին ու երկու պալատական լրտարները, և իր ամենատես աչքերը անմիջ

ները կը յանձնան, օր ըստ օրէ վախը կ'աւելնայ և դիւանագիտական մեծ վէճի մը ուրուականը կը ցցուի Դերմանացւոց առջեւ։

Աժէն մարդ գիտէ որ Կայսրը թէև արտաքուստ այնպէս ցոյց կուտայ թէ այդ տեսակ գուշակներու խօսքին կարեւորութիւն չի տար, բայց ներքնապէս ինքն ալ անհանգիստ է և զալ տարուան համար կը սպասէ կարեւոր դէպքերու։

Միւս կողմէ, 1913ի թիւերուն գումարը ցոյց կուտայ 1927ի թուականը։ Ասոնց այդ թուականին գերմանական տորմիզը պիտի հասնի իր բարձրագոյն վիճակին, և եթէ հաւատանք յոռետես գուշակներու, այդ տարուան մէջ տեղի պիտի ունենայ եւրոպական պատերազմ ամենամեծ ճակատամարտը և պիտի խանգարէ հաստատուած բոլոր կարգերն ու եւրոպական հաւասարակշռութիւնը։

Ուրիշ մարգարէութիւն մը, որ կը կոչուի «Տրանքֆորթի իմաստութիւն», կ'ըսէ թէ երբ վեց որդիներէն ամենամեծը 7րդ զաւակ մը կ'ունենայ, սիրելի վեհապետ մը պիտի մեռնի և կայսրութիւնը պիտի վերջանայ։ Գերման կայսրը վեց որդի ունի և իր ամենէն մեծ տղան մինչեւ հիմա արդէն չորս զաւակ ունի։

Նեմսօրինակ վարդապետութիւն մը առնչութիւն ունի Բոցամի Լէյնին վանքին հետ, որ հիմա աւերակ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Կ'ըսուի թէ Լէյնինի վանահայրերէն մէկը երազի մէջ մարգարէութիւն մը գրած է, շատ դարեր առաջ, յայտնելով գերմանական կայսրութեան վերստին հիմնուելուն ճիշտ թուականը և պարագաները, միւսնոյն ժամանակ գրելով թէ ինչ պարագաներու մէջ պիտի վերջանայ։

Մարգարէութիւնը որ կատարուեցաւ իրոք, գրուած էր կայսրութեան հիմնուելէն երկար ժամանակ առաջ։ Լէյնին կայսերական հացերոյթներու յատկացուած սիրելի վայրերէն մէկն է։ Կայսրուհին յաճախ հոն այցելութեան կ'երթայ, և կայսրն ալ շատ դրամ տուած է տեղւոյն բարեզարդութեան համար։

Կայսեր անձնական նախապաշարումներուն մէջ կարեւոր տեղ մը կը բռնէ գենդակ մը և նիթեանացեալ ոգիի մը հաղորդութիւնը։ այս երկու նիւթերն ալ կ'ըսեն թէ կայսրը իր վրայ կը կրէ ո՛ւր որ ալ երթայ։ Կայսեր հաւազգեստներէն մէկը, կայիզ գրպանի մը մէջ կը կրէ Պուլթովայի ճակատամարտի դայտէն գտնուած խթան մը։ Ոգիի հաղուստին կտորը յիշուած է քանի մը տարի առաջ Պերլինի մէջ հրատարակուած «Կայսրը Իբրեւ ոգեպաշտ» անուն գիրքին մէջ։ Այս գիրքը հիմա սպառած է և կարելի չէ գտնել։ Այս պատմութիւնը երբեք չէ հերքուած։ Նոյն իսկ կը հաւատան թէ հագուստին բարակ կտորը կայսեր ժամացոյցին պատեանին մէջ կը գտնուի։

Աժէն մարդ գիտէ թէ Կայսրը իր մօտ բնաւ չուզեր մահը ներկայացնող ո և է բան։ Այսպէս՝ երբ Բօրֆոյի Աքիլէօնի պալատը գնեց, ոչ միայն Հայնի հաւաքաւորը արձանը վերցնել տուաւ, այլ նաեւ Աքիլլէսի գեղեցիկ արձանը, և այս վերջինին տեղ դնել տուաւ Աքիլլէսի մէկ ուրիշ արձանը, նիզակը ձեռքը։ Այս արձանը, պալատին դէմի ժայռերուն վրայ՝ մանաւոր հաւասատոյցին մօտ դրուած է։ Ասոր մէկ օրինակն էր որ Կայսրը վերջերս ներկայացուց Լօրտ Հէլտէյնի։

Բովանդակ կայսերական ընտանիքը կը հաւատայ «Հոհենցօլրնեան սպիտակ Տիկին», կոչուած ոգիին, որուն հավաքաւոր երեւմանը մասին ԺԹ. դարուն վերջերը գրուած ժամանակակից վկայութիւններ կան։ Այս Տիկինը յաջորդաբար երեւցած է Հոհենցօլրնեան ուրիշ դղեակներու մէջ ալ և վերջին հարիւր տարուան մէջ Պերլինի դղեակին մէջ։ Կ'ըսուի թէ այս տիկինը անպատճառ կ'երեւայ արքայական ընտանիքէն արու անդամի մը մեռնելէն առաջ։ այս հաւատքը պահուած է իբրեւ բարեբաստ աւանդութիւն մը։ Կայսրը հետաքրքիր եղաւ հետազօտելու այս ոգիին ծագումը։ Օրյա Հօնտէի կոմսուհին կ'ուզէր Գեղեցիկ Ալպերթի հետ ամուսնանալ, որ այն ժամանակ Նիբէմբէրկի Հոհենցոլրնեան իշխան էր։ Ալպերթ՝ կոմսուհին առաջարկութեանը պատասխանեց ըսելով թէ կոմսուհին ունեցած երկու զաւակները բաւական զօրաւոր պատճառներ էին դիպէսդի հրաժարի այդ ամուսնութենէն։ Այս պատասխանին վրայ, կոմսուհին իր երկու տղաքները մեռցուց։ Կայսրը անձնապէս կը հաւատայ որ այդ ոգին, ըստ աւանդութեան, Պրանտէնպուրկի Տօրթի իշխանուհիին ոգին պէտք է ըլլայ, որ այդ տղոց յուզարկաւորութեան գացած է բոլորովին ճերմակ հագուստներով, դէմքը ճերմակ ցողարով, և ձեռքերն ալ խոշոր սպիտակ ձեռնամուշտակի մը մէջ անցուցած, —ինչպէս ներկայացուած է արդէն հին քանդակագործութեան մը մէջ։

Զ. Տ. Ս. Փ.

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Միապետ	Օսմ. Ո.	97·37
Ամէնէն բարձր դին	»	98·02
Ամէնէն վար դին	»	97·39
Բուլէլի երկաթուղի	Ֆրանք	205·50
Ամէնէն բարձր դին	»	205·25
Ամէնէն վար դին	»	205·50

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

8 Մայիս 1912

Ֆրանս. Բանք	94,25
Օսմ. Միաց.	90,32
Օսմ. Երկաթուղի	207,25
Պանս Օթոման	690,—
Պալքան Դարաբայքն	378,—

ԻՏԱԼԵԻԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՀՌՈԴՈՍԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ ՈՐՈՆՑ ԿԸ ՎՆԱՍԷ ԱՒԵԼԻ

«Օսմ. Լոյս» իր երէկուան թիւով խօսելով Հռոդոսի գրաւման վրայ, կ'ըսէ թէ Եգէական ծովու մէջ իտալական գործողութիւնները Թուրքերէն աւելի այդ կղզիներու Յոյներուն կը վնասեն։ Իրաւ է թէ կղզիներուն գրաւումը բաւական դրական կորուստ պիտի պատճառէ Թուրքիոյ, և սակայն այս վերջնոյն գանձը որուն եկամուտները հետզհետէ կ'աւելնան երկրին ուրիշ մասերուն մէջ չատ չպիտի ազդուի։ Բանակը Թուրքիոյ կոկորդը մեռելու համար — ինչպէս կը կարծէ ըրած ըլլալ Իտալիա — ուրիշ բան պէտք էր։ Նկատի ունենալով որ Թուրքիա հաստատապէս որոշած է ծայրայեղ դիմադրութեամբ մը պաշտպանել Ափրիկէի իր նահանգիստները,— որովհետեւ ամէն տարկարութիւն կորնցնել պիտի տայ իրեն խալիֆայութեան անհրաժեշտ եղող արժանապատուութիւնը — Հռոդոսի, Սազզղի և նոյն իսկ Միտիլլիի գրաւումը ոչինչ պիտի արժէ։ Այս գրաւման միակ արդիւնքը պիտի ըլլայ ատապեցնել ժողովուրդը անտեսական տեսակէտով։ Կղզիներուն մէջ ընդհանրապէս իւղ, գինի և բանջարեղէն կ'արտադրուի։ Կղզիներուն գրաւումը արդելք պիտի ըլլայ այս բերքերուն արտածման, որով վաճառականութիւնը պիտի տուժէ և նոյն իսկ առժամեայ գրաւում մը՝ հեղլէն աշխարհին մէջ շատ աւելի վնաս պիտի պատճառէ քան օսմանեան շրջանակներու մէջ, քանի որ բացի Հռոդոսէն, Թուրքերը միւս կղզիներուն մէջ փոքրամասնութիւն կը կազմեն։ Ուրեմն հեղլենականութիւնը (հեղլենիզմ) քաղաքական պատճառներով մտահոգութեան պիտի ենթարկուի այս գրաւումին։ Գէթ չկայ յիշելու թէ պատրաստուած հարուածը՝ինչ վնաս պիտի պատճառէ «մեծ զաղափար»ին ըրջանին։ Կղզիներուն իտալացւոց կողմէ գրաւումը շատ աւելի վնասակար պիտի ըլլայ հելլէնական դատին քան Օսմանեան տիրապետութեան չարամտութիւնը։

Այս գրաւումը նոյն իսկ կրնայ այնպիսի արդիւնք մը առաջ բերել որուն երբեք մտածած չըլլայ Իտալիա,— այն է չարերու հաւասարութեամբ Յոյներուն և Օսմանցիներուն մերձեցումը։ Արդէն երկար ժամանակ կայ որ, Բիւզանդիոնի մէջ փաթթոցը կարտնալի գլխարկէն նախամեծար կը համարուի։ Գալով այս գրաւման՝ եւրոպական տերութեանց վրայ ըրած ազդեցութեան՝ պէտք է ըսել թէ այս վերջինները պարտաւորուած են Եգէականի մէջ հաւասարակշռութիւնը պահպանելու։ Իտալացիք կը հաւատան թէ գրաւումը առժամեայ պիտի ըլլայ։ Գուցէ անոնք միտք բերելով Թուպնիի խնդրոյն առթիւ Ֆրանսացիներուն կողմէ Միտիլլիի մաքսին գրաւումը և այս վերջինյն Համիտեան կառավարութեան վրայ գործած անմիջական ազդեցութիւնը, կը կարծեն թէ մէկ քանի կղզիներու գրաւումը վաղ անցընել պիտի տայ Թուրքիան իր ափրիկեան նահանգներէն։ Բայց չարաչար կը սխալին։ Ամէնէն կը նշանակէ թէ իրերու խորը ուսումնասիրած չեն։ Առժամեայ գրաւումը Իտալիոյ մէջ մտածուածէն շատ աւելի պիտի երկարի և այն առանց այս խաղին դէպ կողերը չպիտի յաղթին ինքզինքին ցուցնելէ։

ՀՌՈԴՈՍԻ ԳՐԱՒՄԱՆ ԼՈՒՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

«Թան»ի Հռոմի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ։—

Մովակալ Վիալէի նաւային ուժերով պաշտպանուած Զօր. Ամէկլիօի զօրախումբերուն կողմէ Հռոդոսի գրաւումը Մ. Շիօլիթթիի կողմէ Երեսփ. Ժողովին հաղորդուած էր միայն։ Այս լուրը դիմաւոր մնացեւ ժամը 3ուկէս գաղտնի պահուած էր։ Դանդիֆին ամէնէն մտերիմ երեսփոխանէրն իսկ չէին կրցած տեղեկանալ այդ լուրին և ոչ իսկ գիտէին անուղղակի կերպով թէ Վարչապետը տեղեկութիւն ունէր այդպիսի կարեւոր գործողութենէ մը, երբ Շիօլիթթի բեմ բարձրանալով հաղորդեց գրաւման լուրը, որ խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ։

Առաջին վայրկեանի յուզման մէջ կարծիքները մեծապէս բաժնուած են ապագայի մասին։ Ոմանք կ'ըսեն թէ Իտալիա պիտի պահէ այս կղզին ուր կը ծածանի հիմա իտալական դրօշը և որ երբեմն, ժողովրդական առածի մը համաձայն, գրաւուած է Սավոյայի տան Ամէտէ Զ.ի կողմէ, որ Թուրքերուն յաղթեց և յոյն կայսրութիւնը վերականգնեց և որ ժողովրդական մեծ Իտալիոյ, մասնաւորաբար Բիէմոնի մէջ «կանաչ կոմս» կեղծանունով, իր զինուորներին գոյնին պատճառաւ։ Ժողովրդական աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Սավոյայի տան զէնքերուն նշանաբանը եղող խորհրդաւոր տառերը Ֆ. Է. Ռ. Թ. սա ըսել կ'ուզեն «Ֆորթիթիւտօ Էֆիւս Ռօտում Թէնիւիթ», այսինքն թէ իր (Ամէտէին համար կ'ըսէ) յաղթութեամբ գրաւեց Հռոդոսը։ Ժողովրդական նմանօրինակ յիշատակներ ապահովաբար մասնաւոր և տեսակ մը խորհրդանշական կարեւորութիւն կուտան Հռոդոսի այժմու գրաւման։ Լաւատեղեակ քաղաքական շրջանակներու մէջ ալ կը հաւատուի թէ այս և ուրիշ կղզիներու գրաւումը հաշտութեան բանակցութեանց խարիսխ պիտի ծառայէ։ Հռոդոս և միւս գրաւեալ կէտերը պիտի նկատուին իբր փոխանակութեան առարկաներ Տրիպոլսոյ և Պէնկազիի։ Ահա մեկնութիւնը։—

«Ամէն կերպով, կ'ուզենք նոր կացութիւն մը ստեղծել Թուրքիոյ, զրկելով զայն Աբրիպիդաղոսի ուրացումէն։ կամ պիտի ուզէ նորէն ձեռք ձգել կղզիները և այն ատեն պէտք է որ ետ քաշէ իր զօրքերը Լիբիայէն և ետ կենայ օժանդակելէ արաբ չարժումին, և կամ չպիտի ուզէ հպատակիլ յաղթողի մեր պայմանին և այն ատեն ափրիկեան մեր նոր գաղթականութեան նուաճումն պիտի միացընենք նուաճումը կղզիներուն՝ որոնք երբեմն փառաւորէին գրաւուեցան ճնշուածներէն և վնասեցիներէն։

«Գալով տերութեանց, եթէ անոնք կ'ուզեն որ Թուրքիա նուազի հողային տեսակէտով, նոյն իսկ Եգէականի մէջ, եթէ անոնք կ'ուզեն Արեւելքի ծովը միջազգային ծովային վաճառականութեան զարգացման համար հաստատուած անդորրութեան պայմաններուն մէջ թողոյլ, և եթէ կ'ուզեն հեռացնել զրգռութեան պատճառ մը որ կրնար ախորժակը արթնցնել այն տերութեանց որոնք Եւրոպայի մէջ Թուրքիոյ ժառանգութեան կը տենչան, ուրիշ բան չունին ընելիք եթէ ոչ խորհուրդ տալ Բ. Դրան ետ քաշելու իր զօրքերը Ափրիկէէն և իրենք իսկ ճանչնալու Վիքթօր-Իմմանուէլի գերիշխանութիւնը Լիբիոյ վրայ, ուրկէ վերջ Եգէական մէջ ամէն ինչ պիտի վերստանայ իր խաղաղ վիճակը։

«Եթէ ընդհակառակը Թուրքիա անոր բաժնոյ չնկատեր տեղի տալ և եթէ տերութիւնք պատչաճ չեն նկատեր խորհուրդ տալու Բ. Դրան, մենք սխալմամբ կերպով պիտի չարունակենք նուազին գործողութիւնները, մեր նաւային գերակշռութեանց և նեղուցին մէջ ապաստանած Թուրք նաւատորմիղին խոհեմութիւնէն օգտուելով։

«Ցուսանք թէ երիտասարդ Թուրքերը պիտի սկսին համոզուիլ թէ այլ եւս խելացութիւն չէ վատահիլ առաւել կամ նըուազ գաղտի պաշտպանութեանը վրայ այս կամ այն եւրոպական տերութեան, ինչպէս կը վստահէին վեց ամիսէ ի վեր։

«Եթէ կղզիներ ներսերը քաշուած Թուրք զօրախումբերը կ'ուզեն հրսսակային կռուի թաքթիկ մը ընդունիլ և չարչրկել Իտալացիները պզտիկ յարձակումներով ինչպէս Տրիպոլսոյ մէջ, Զօր. Ամէկլիօ մտադիր է այս թաքթիկը ի դերեւ հանել։ Եթէ Թուրք զօրախումբերը լեռը քաշուին, Իտալացիք պիտի հեռանան զանոնք։

«Իտալիոյ ժողովուրդը գոհ է մասնաւոր՝ նաեւ այն լուրին վրայ թէ Պուրիզմէի մէջ 2000 Թուրքաւարտներ յարձակում ըրած եւ ետ մղուած են»։

*** «Մաթէն»ի Թղթակիցն ալ հետեւեալը կը հեռագրէ։— Իտալիա որ կ'ուզէ կարելի եղածին չափ քիչ վնաս պատճառել չեղոքներուն, Իզմիրը և Սմիւռնիը ամէնէն վերջի պահած է։ Այժմ, Տարտանէլի վրայ ալ չպիտի յարձակի։ Հռոդոսը ընտրեց Իտալիան Եգէականի մէջ, որովհետեւ անոր գրաւումը ամէնէն օգտակարն է մաքսանենգութեան տեսակէտով և նաեւ վնաս կը պատճառէ եւրոպական յաներու։ Հռոդոսը Իտալիոյ համար կարեւոր գրաւական մըն է. պարագաներէն կախում պիտի ունենայ գրաւման տեւողութիւնը։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

«Թան»ի Լոնտոնի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ իր Թերթին։—

Հռոդոսի գրաւման լուրին ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է թէ Իտալիա ուզած է հաստատել որ ազատ է Եգէականի մէջ գործելու։ Հակառակ հերքումներու, կը կարծուի թէ՝ եթէ Թուրքերը յօժարած են քանալ Տարտանէլը՝ պատճառը այն է որ հաւաստիք առած են տերութիւններէն թէ Իտալիա չպիտի յարձակի Հորէն Տարտանէլի դէմ։ Հռոդոսի գրաւումը, չեղոքներու տեսակէտով, աննշան կորուստ մը կը պատճառէ միջազգային վաճառականութեան։ Ակէզ զատ, այս կղզիին հեռաւորութեան պատճառաւ, քիչ հաւանութիւն կայ որ իր գրաւումը խոտորութիւն յառաջ բերէ պալքանեան մէջ։ Բայց միւս կողմէ Թուրքերուն ալ շատ վնաս չպիտի պատճառէ։ Կը վախցուի որ Թուրք կառավարութիւնը հանրային կարծիքը գոհացնելու համար իտալացիները վտարէ երկրէն։ Այն ատեն կացութիւնը աւելի պիտի կնճռոտի։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԻԵԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

"Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ„ կ'ըսէ թէ կղզիին գրաւումը չկրնար վճռական հարուած մը նկատուիլ, և թէ շատ աւելի ազդեցութիւն պիտի գործէ ան Լոնտոնի և Աթէնքի քան Պոլսոյ մէջ։

"Զայթ„ կը հաստատէ թէ այս գրաւումով Արեւելքի վաճառականութիւնը մեծ վնաս կը կրէ, ու կ'ըսէ.— "Վնաս պատճառելով չէ որ կարելի պիտի ըլլայ Թուրքիոյ զիջում ընել տալ„։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՌԱԶՄԱՆԻԹ

"Թան„ի Սկիւպի Թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ իր Թերթին Ապրիլ 30 թուով.—

"Երէկ մեր կայարանէն անցան 15 վագոններ որոնք կը պարունակէին մեծ մասամբ Գերմանիայէն եկած ռազմանիւթ Սեբաստիայի և Պոլսոյ համար։ Հինգ օր առաջ անծանօթ վայրէ մը հասած օդանաւի երկու վագոններ մեր կայարանէն անցան Պոլսոյ համար։ Գերմանիա լաւ գործ ըրաւ իտալեւթուրք պատերազմին ծագումէն ի վեր, որովհետեւ միայն մեր կայարանէն 2000 վագոն ռազմանիւթ և զէնք Թուրքիա մտաւ Գերմանիայէն„։

ՀՌՈԴՈՍԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ ԱՐԶԱԿՈՒԱԾ

"Բրօօտոս„ կը գրէ թէ Հռոդոսի բանտարկեալները ազատ արձակուած են։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ

Պատերազմական ներկայ կացութեան պատճառաւ Պատերազմական և Եղծտական Նախարարութեան պաշտօնեաները այսօրուընէ սկսեալ առաւոտեան ժամը 9ուկէսին գործի պիտի սկսին և իրիկունն ալ ժամը 5ին պիտի մեկնին։

ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՏԷՏԷ ԱՂԱՖԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

Մայրաքաղաքիս յունական թերթերուն Լոնտոնէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ, «Տէյլի Թէլէկրաֆ» տեղեկացած է Հռոմէն թէ իտալական նաւատորմիղը խկոյն պիտի պաշարէ Իզմիրն ու Տէյտէ Աղաֆը։

«Թրիպունա» իր կարգին կը ծանուցանէ թէ Եգէականի մէջ իտալական գործողութիւնը խիստ բուռն պիտի ըլլայ։

ՀՌՈԴՈՍԻ ՄԷՋ

Հռոդոս պաշարուած է շատ խիստ պայմաններով։ Զայն շրջապատող իտալական նաւերը ոչ կը թողուն որ առեւտրական նաւերը մօտենան անոր, ոչ ալ թղթաթեր չողենաւերն ու առագաստանաւերը։ Զէյտիլի նաւահանգստի վարչութենէն առնուած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Իզմիրէն մեկնող Հռոմի Տալուտի «Բլոնիտա» չողենաւը որ Հռոդոսի համար շատ մը ճամբորդներ առած էր, պարտաւորուեցաւ ետ դառնալ և իր ուղեւորները Զէյտիլ հանել, իտալական նաւերը արգիլած ըլլալով չողենաւին մուտքը Հռոդոսի մէջ։

«Մապաֆ», իր երէկի թուով կ'ըսէ թէ Հռոդոսի Օսմ. զինուորները կատաղի ընդդիմութիւն մը կ'ընեն։ Կը հաւատէ թէ անոնք բաւականաչափ պաշար և ռազմանիւթ ունին, ամիսներ, նոյն իսկ տարիներ տեւելու չափ։ Կ'ըսէ թէ Իտալացիք Հռոդոսի մէջ կը գտնեն այն մեեւնոյն դժուարութիւնները զորս գտան Տրիպոլսոյ մէջ։

Միւս կողմէ կը ծանուցուի թէ Զօր. Ամէկլիօ օդնական զօրք ուզած է, որով հետզհետէ պիտի պակի զօրաց թիւը Իտալիոյ մէջ։ Իտալիա փոխանակ տարածելու իր գործողութեանց շրջանակը, անել կացութեան մը պիտի մատնուի և իր միթթարութիւն պիտի ունենայ իր մասուլը։ Բայց անդին Եւրոպայի մասուլը ընդհանրապէս կը պարսաւէ Եգէականի Իտալական գործողութիւնները։

*** «Սթէֆանի» կը ծանուցանէր անցեալ օր թէ Իտալացիք գերի բռնած են Հռոդոսի կանոնաւոր զօրքերէն մաս մը։ Պատերազմական Նախարար Մահմուտ Շեվքէթ փաշա առջի օր մեր Թուրք պաշտօնակիցներէն ուսնց տուած է մէկ քանի մանրամասնութիւններ որոնք Թրքոյ կուտան մեզ ճշտելու իրերը։ Հռոդոսի Օսմ. զօրաց հրամատար Ապտուլլան պէյ երկար ատենէ ի վեր ամէն միջոց ձեռք առած էր արդէն նմանօրինակ պատահականութեան մը դէմ։ Նոյն իսկ պատրաստած էր այն գիրքերը զոր պիտի գրաւէին իր զինուորները կղզիին բարձունքներուն վրայ։ Հոն մեծաքանակ ներիներ հիմնած էր ռազմանիւթի և պաշարի համար։ Եւ թնդանօթի առաջին հարուածներուն արդէն իսկ Օսմ. զօրամասերը գիրք դրած էին կանխապէս իրենց ցոյց տրուած տեղերուն վրայ։ Այնպէս որ թշնամին ձեռք մնացած զինուորները անոնք են որ զինուորական հիւանդանոցներուն մէջ հիւանդ պառկած էին և մէկ քանի հատ ալ ենթասպաներ և հիւանդապահներ։ Ահա թէ ինչէ կը բաղկանայ «Սթէֆանի»ի ծանուցած... փաւաւոր յաղթանակը։

*** Հռոդոսի զօրքերը թէև թուով քիչ են և սակայն ընտիր են ու իրենց գլուխը ունին խիստ հարտար սպաներ։ Պատերազմական Նախարարութիւնը հաստատապէս կը յայտայ որ այս քաջարի զինուորները պիտի ապացոյցը տան թէ իրենք արժանաւոր որդիներն են Բլէվնայի գիւցազներուն և այսպէս անոնց զիմադրութիւնը պիտի հեռանէ ախտարտ։

«Թա նէա» յունական թերթը Վիենայէն կը տեղեկանայ թէ Հռոդոս ցամաք եկած իտալական զինուորները մեծ դժուարութեանց կը հանդիպին իրենց յառաջընթացութեան մէջ։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՋԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻ ՏՐԻՊՈԼԻՍԷՆ

Հռոմէն կը հեռագրուի Մայիս 7 թուով թէ Գերման Կարմիր Խաչի անդամները վերջնականապէս պիտի մեկնին Տրիպոլսէն։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՏՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բարիզէն կը հեռագրուի թէ մամուլը կը հրատարակէ Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի Տէյլի Թէլէկրաֆի Թղթակցին ըրած յայտարարութիւնները որոնց համաձայն Իտալիոյ կողմէ Հռոդոսի գրաւումը անուղղակի է և օսմ. զինուորական շրջանակները անտարբեր են այդ մասին։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎՈՒՆ ՄԷՋ

Ճիպութիէն հեռաւեալը կը հաղորդէն «Տէբէչ Բիւրօնեալի»։ —

Իտալական կառավարութիւնը՝ հետապնդելով Կարմիր Ծովու մէջ ասեղի հարուածներու իր քաղաքականութիւնը, կը տարածէ պաշարումը Իրաց նոր վիճակը չպիտի վնասէ Թուրքերուն և Արաբներուն։ Միայն եւրոպական առեւտուրն է որ պիտի տուժէ։ Կը Թուի թէ Ատէնի առեւտրականներուն կրկնուած տրտունջները վերջապէս ազդած են Անգլիոյ վրայ, որովհետեւ անգլիական դաղթականութեան կառավարիչը հաղորդած է իսլամ ժողովուրդներուն թէ ի հեճուկս Իտալիոյ Մէջքքի տարեկան ուխտաւորացութիւնը տեղի պիտի ունենայ, ճիտեէ երթալու փափաքող հաւատացեալներու պաշտպանութիւնը պիտի ապահովի, հարստահարութիւն չպիտի ըլլայ, և պաշարման հակառակ, ըստ սովորութեան, ուխտաւորներու առողջապահական այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ Քամարանի մէջ։

Անգլիոյ այսքան որոշ և մաքուր ընթացքը պիտի գնահատուի՞ Հռոմի մէջ պէտք եղած կերպով։

Սպասելով որ ետ կանչուին եղերքները չրջապտող նաւերը, վաճառականները կը հետեւին անգլ. կառավարութեան օրինակին որ թղթատարական սպասարկութիւն մը հաստատած է, ցամաքէն, Հռոմէյտայի հետ։ Այլ օր, կանոնաւորաբար կարաւաններ կը մեկնին Ատէնէն և կը բերեն պաշարեալ մասերու բերքերը։ Թուրքերը պաշտօնապէս Ատէն կուգան իրենց դրամը առնելու Նասիոնալ Պանքայէն և ոչ մէկ դժուարութեամբ է որ ամէն տեսակ պաշար կը ղրկուի Թուրք պահակազօրաց։

Իտալացիք իրենց յարաբերութեանց մէջ աւելի երջանիկ չեն իրենց Իտրիս զինակցին հետ։ Իտալիոյ շարժումները կ'ազդեն Իսլամներուն վրայ որոնք հետզհետէ կը ձգտին պահանջելու օժանդակութիւնը Ֆրանս. կառավարութեան որ իրենց բնական պաշտպանն է այդ սահմանին մէջ։

"ԱՆՄԵՂՆԵՐՆ ԵՆ ԱՐ ՊԱՏԻ ՔԱՒԻՆ ՅԱՆՑԱՒՈՐԻՆ ՄԵՂԸ„

Աւելորդ է ըսել թէ օսմ. Արշիպեղագոսի մէջ իտալական գործողութեան հետեւանքով կացութիւնը տագնապալի հանգամանք մը ստացած է։

«Իքթիհատ» իր երէկ առտուան թիւով գրած է թէ եւրոպական ա՛յն չէզոք տերութիւնները որոնք նոր դիմում մը պիտի ընէին, վաղ անցած են այլեւս այդ մտադրութենէն։ Միւս կողմէ Հռոդոսի գրաւումը Իտալացիներուն ուրիշ բանի չծառայեց եթէ ոչ գրգռել օսմանեան կարծիքը և առաւել քան երբեք Թուրքիա որոշած է պատերազմը չարունակել մինչեւ վերջը։ Հռոմի Դանչիքը տարածելով զինուորական գործողութիւնները Եգէականի մէջ և չանալով գրաւել Արշիպեղագոսի կղզիները, կարծեց պատասխանել Բ. Դրան տուած պատասխանին այն մասին որով կը յայտարարուէր թէ Վիքթօր-Իմմանուէլի կողմէ հռչակուած կցման հրովարտակը նկատողութեան առնելու տեղի չկար, որովհետեւ Իտալիա զրեթէ ուրբ ամիսէ ի վեր է որ պատերազմը կը մղէ և հազիւ կրցած էր միմիայն մէկ քանի հողամաս գրաւել Տրիպոլսոյ եղերքին վրայ և այն ալ ընդհանրապէս իր նաւատորմիղին թնդանօթներուն։ Հռոմի Դանչիքը կը Թուի որոշած ըլլալ գրաւելու Արշիպեղագոսի կղզիները, կ'ելեւի, կարենալու համար զիւրացնել իր բարեկամներուն գործը միջնորդութեան ձեռնարկներուն մէջ։ Բայց ասիկա ալ սխալ հաշիւ մըն է, որովհետեւ, տերութիւնները, ինչպէս ըսինք վերը, Արշիպեղագոսի վերջին դէպքերուն վրայ ետ կեցած են, կ'ըսուի, նոր դիմում մը կատարելէն։ Եւ յետոյ, Հռոդոսի գրաւումը սեղանին վրայ բերաւ Պոլսոյ եւ Իզմիրի Իտալացիները վտարելու խնդիրը։ Պատերազմի սկիզբէն ի վեր Օսմ. Կառավարութիւնը ուզեց խուսափիլ այնպիսի միջոցէ մը որ ծանր հարուած պատճառէր պատիւ թանանութեան մը որ ոչ մէկ կերպով պատասխանատու է Իտալիոյ վարիչ շրջանակներուն կատարել տուած գործողութեանց։ Բայց Ճիօլիթթիի դանչիքը ամէն ինչ փորձեց Օսմանցիներուն համերաշխութիւնը հաստատելու համար։ Եւ այսպէս եթէ վտարման հրովարտակը ելնէ, անմեղներն են որ պիտի քաւեն յանձնարարին մեղքը„։

Մինչ այս մինչ այն, Իզմիրի իշխանութեանց հրաման տրուած է արդէն վերտարել քսան Իտալացիներ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ՀԱՅՏԱՆԱՑԻ ԱՌՋԵՒ

Հայցիայէն հասած մասնաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Շուաթի գիշեր, երկու իտալական մարտանաւեր տեսնուած են այդ նաւահանգիստը և անմիջապէս անհետացած։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Բարիզէն Մայիս 7 թուով հասած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Պերլինէն կը հաղորդուի թէ Պոլսոյ գերման դեսպան Մ. Մարշալ ֆոն Պիսկոչթայնի մասին տարածուած բոլոր լուրերը անհիմն են։ Այսպէս սխալ է թէ Լոնտոն պիտի փոխադրուի և կամ արտաքին գործոց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ կարեւոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի և կամ թէ նոր հրահանգներով պիտի վերադառնայ Պոլիս։ Վերջնական ոչ մէկ որոշում պիտի տրուի մինչեւ որ Վիլհէլմ կայսր Գորֆուէն դառնալով Քարլսրուհէի մէջ չտեսնուի։

Ո. րիշ հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Թան» իր այս իրիկուան խմբագրականին մէջ կը գանգատի Մ. Մարշալի Պոլսոյ դեսպանութեան պաշտօնի մէջ 15 տարուան գործունէութիւնը։ «Թան» կ'ըսէ թէ, անոր ջնորհիւ եր որ գերման հրահանգիչներ հոգին կազմեցին օսմ. բանակին ու Թուրքիան ալ Գերմանիոյ տնտեսական պարտէզատուն եղաւ։ Թրքօհելլէն պատերազմի, Կրէտէի և Մակեդոնիոյ խնդիրներուն մէջ իր ընթացքը այնքան հաւոգած էր Թուրքերը որ ամէն հաւատացեալ զգացումներուն նկատմամբ որ Պօսնա Հէրսէկի կորուստը, Իտալիոյ հետ պատերազմը չայլափոխեցին Բ. Դրան կորնցուցած վստահութիւնը։ Բայց Մ. Մարշալ օգուտ քաղեց մանաւանդ իր բնական մրցակիցներուն սբ-խանարներէն։ «Թան» կը խօսի Ռուսական և Անգլիֆրանսական ընթաքներուն վրայ և կ'ընդարձակէ այդ թեզը։ Կը թուի Հռոմ— Պաղատատի ձախողութիւնները ռուսերեւման և կերմանեթուրք հաշտութիւնները և անգլիֆրանսական անկարողութիւնը որ երեք տարիէ ի վեր Թուրքիոյ մէջ Գերմանիոյ յաղողութեան կէսը ապահովեց։

Պերլինէն հասած հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ դեսպանը ընդունուած է Վարչապետ Մ. տը Պէթման— Հոլվէկէ, թէ այս երկուքը Մայիս 8ին (երէկ) պիտի մեկնին Բարլսրուհէ, միանալու համար կայսր որուն հետ պիտի տեսակցին ընդհանուր քաղաքականութեան, ինչպէս նաև այն բարեփոխութեանց վրայ որոնք պիտի կատարուին Լոնտոնի և Պոլսոյ դեսպանատանց մէջ։ Մ. Մարշալի Լոնտոնի դեսպան անուանումը որոշ է։ «Կազէթ տը Բօլոնը» կը հաստատէ արդէն այդ լուրը։ «Թագիլէ Ռունտշաու» կը ծանուցանէ նաև թէ անկարելի չէ որ Մ. տը Բէտէլլէն վախթեր Պոլիս մեկնի։ Մ. տը Ալէֆ Մէթթէրնիխ, Լոնտոնի գերման դեսպան, իսկոյն թողած է պաշտօնը գինան

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ Բ. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ

(Բ. ՆԻՍ, 1912 ԱՊՐԻԼ 25/8)

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ՈՐ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՐԸ

ԵՒ ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ

1000 ԻՏԱԼԱՑԻ ԳԵՐԻ ՀՌՈԴՈՍԻ ՄԷՋ

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԻԹԻԼԱՖՍԿԱՆ ԵՐԵՍՓԽԱՆԻՆ ԴԷՄ ԲՈՂՈՔ ԻԲՐԵՒ ՅՈՒՐԻ ԱՆՑԵԱԼԻ ՏԷՐ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԹԻԹԱՆԻՔ»Ի ԱՂԷՏԻՆ ԱՌԹԻՒ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը Երէկ Նիստ գումարեց կէսօրէ վերջ ժամը 1.25ին Նախագահութեամբ առժամեայ Նախագահ Ահմէտ Մահիր էֆ.ի։ Ներկայ էին մօտաւորապէս 120 երեսփոխան։ Նախ կարդացուեցաւ նախորդ Նիստի ատենագրութիւնը և նոյնութեամբ վաւերացուեցաւ։

Նախագահ Ահմէտ Մահիր էֆ. յայտարարեց թէ՝ կարգ մը նոր երեսփոխանութեան երդման արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ և յաջորդաբար դէպի բեմ յառաջանալով սովորական բանաձեւի մը համաձայն երդում ըրին Միւֆիտ (Իզմիթ), Խամայիլ Ճամպոլաթ (Իզմիթ), Անաստաս (Իզմիթ), Կրիկորիոս (Սէրթիչէ), Ուպէյտուլլահ (Այտըն), Ալի Շէֆիզ (Սկիւտ), Թէոտոր Բաղալ (Սկիւտ), Իսրիբօ Հաճի Իրիսթիզ (Սկիւտ), Թէվֆիզ (Մրզէ), Հաճի Ապտուլլահ (Էրզրում), Նայիլ (Էրզրում), Շաքիր (Եոզկատ), Թոսուն (Էրզրում), Քեամիլ (Պոլու) և Եուսուֆ Զիա (Պոլու) էֆ.ները։

Ահմէտ Մահիր էֆ. յետոյ ծանոյց թէ՝ Երեսփ. Ժողովոյ Նախագահութիւնը, երբ Ժողովը տակաւին Նիստ չէր գումարեր, «Թիթանիք»ի աղէտին առթիւ, ցաւակցական հեռագիր մը ուղղած էր Անգլիոյ արտաքին գործերու Նախարարին և այդ առթիւ Մր. Կրէյի կողմէ հետեւեալ հեռագիրը եկած էր։

«Լորտերու Ժողովը իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Օսմ. Երեսփ. Ժողովոյ Նախագահին և երեսփոխաններուն «Թիթանիք»ի աղէտին առթիւ յայտնուած ցաւակցութիւններուն համար»։

Ժողովը ծափահարութիւններով ընդունեց այս հեռագիրը։

Յետոյ Նախագահը յայտարարեց թէ՝ օսմ. Երկրին զանազան մասերէն հայրենասիրական բազմաթիւ հեռագիրներ հասած են Խորհրդարան, որոնցմով կը յայտարարեն թէ՝ օսմ. ազգը միշտ պատրաստ է ուժ տալու իր կառավարութեան և թէ բուռն կերպով կը մերժեն այն զրոյցները որոնց համեմատ իբր թէ՝ կառավարութիւնը Իտալացիներուն կողմէ Տարանէլի վրայ եղած յարձակման հետեւանքով կ'ուզէ հաշտութիւն կնքել։ Նախագահը յայտարարեց թէ այդ կարգի հեռագիրներ հասած են ի սէջ այլոց Սեբաստիայէն, Քէօթրիլլիէն, Պրուսայէն, Հալէպէն, Իզէքէն, Շապին Գարահիսարէն, Գատրգիւղէն, և այլն։

Նախագահին հրամանով առանձգիրը կարդաց ժամանաւորաբար Հալէպի մէջ այս առթիւ ի ներկայութեան 40,000 հոգիներու գումարուած միթինկի մը մէջ պատրաստուած բանաձեւը, որուն համաձայն կը հրաւիրեն կառավարութիւնը որպէսզի բացարձակապէս մերժէ հաշտութիւնը և թէ իրենք իրենց կեանքն ու ինչքը միշտ կառավարութեան տրամադրութեան ներքեւ դնելու պատրաստ են՝ թշնամին պարտութեան մատնելու համար։

Ժողովը ծափահարութիւններով իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

Հալէպի նորընտիր երեսփոխաններէն մին ոտքի ելլելով, զինքը ընտրող ժողովուրդին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց։

Արաբ երեսփոխան մը. — Խնդրենք նախագահ էֆ. հաճեցէ՛ք հրապարակաւ ժողովին աւետել Բ. Դրան քաջուած այն հեռագիրը որով Հռոդոսի մէջ օսմ. զինուորներու յաղթութիւնը կը ծանուցուի։

Նախագահ. — Դեռ պաշտօնական չէ, հետեւաբար չենք կրնար կարդալ հոս այդ հեռագիրը։ Մասնաճիւղերու յանձնուած էր Բ. Դունէն հոս ղրկուած 161 ընտրական տեղեկագիրներ. ատոնք քննուած և ղրկուած են ժողովիս. հիմա անոնք կարդանք և վաւերացնենք։

Զիա էֆ. (Լազիսթան). — Թագրիր մը ներկայացուցած եմ, խնդրեմ անիկա կարդացնել տուէք։

Նախագահ. — Ի կարգին. Հիմա նախ տեղեկագիրներու ընթերցումը կատարենք. բայց ըստ իս աւելորդ է 161 տեղեկագիրներ առանձին կարդալը. ամէնքն ալ դրեթէ նման են իրարու. մէկ անգամէն վաւերացնենք։ Ժողովը համամիտ է։

Սէյիտ պէյ (Այտըն). — Պ'տք է առանձին կարդացուի. տեղեկագրի մը մասին ի՞նչպէս կրնանք որոշում տալ երբ ան չի կարդացուիր։

Զայներ։— Բուէի դրէք։

Ուպէյտուլլահ (Այտըն). — Նախագահը պէտք է մէկիկ մէկիկ կարդացնել տայ այդ տեղեկագիրները։

Նախագահ.— Բուէի կը դնեմ. անոնք որ մէկ անդամէն վաւերացնել կ'ուզեն թող ձեռք բարձրացնեն։

Խալիլ (Մէրզիֆոն). — Ասիկա չէ կրնար քուէի դնել. Նէրքին կանոնագրին մէջ այս մասին բացայայտ տրամադրութիւններ կան. պէտք է կարդացուին ամէնքն ալ։

Ժողովը համամիտ գտնուեցաւ այս առաջարկին և յաջորդաբար կարդացուեցան մասնաճիւղերու կողմէ ղրկուած տեղեկագիրները, որոնց համաձայն առանց դիտողութեան վաւերացուեցան, Ափր. Տրիպոլոյ երեսփոխանները՝ Մահմուտ Նաճի, Սիւլէյման Պարոնի, Թէրան, Պէնկազիի՝ Եուսուֆ Շէֆվան, Մանսուր փաշա և Ապտիւլ Դաստէր, Խալիլ (Սիւանիկ), Պոլսոյ՝ Ահմէտ Նէսիմի, Հալաճեան, Զօհրապ, Օրֆանիտես, Ցառաչի, Արթաս, Մէվտուն, Հաչիմ և Շէֆիզ, Իզմիթի՝ Անաստաս, Ճամպոլաթ և Միւֆիտ, Լտիրնէի՝ Ֆայիզ, Էմին և Թալաղ, Էնկիւրիի՝ Նուսհէթ, Մուսթաֆա, Խալիլ Խալիտ և Թալաղ, Իզմիրի՝ Եուսուֆ Նատի, Նէսիմ Մազլիահ, Վահան Պարտիզպանեան, Մուսա Քեազիմ, Ուպէյտուլլահ, Պրուսայի՝ Ռիզա, Երկէրիի՝ Զիա, Իշիլի՝ Էմին, Ուրֆայի՝ Էօմէր Թէվֆիզ և Շէյխ Սավֆէթ, Երզինկեանի՝ Հաւէթ, Անթալիայի՝ Խարիս և Միւնիր, Ամասիայի՝ Հասան Բասիմ և Հաճի Մուսթաֆա, Կեսարիոյ Ալի Կալիպ, Կարինի Լութֆուլլահ, Վարդէս, Փաստրմաճեան, Հիսէյին Թոսուն, Սիլիպի՝ Բաքալօֆ, եւն։

Կարդացուեցաւ նաև Կեսարիոյ երեսփոխանին՝ Ռիֆաթ պէյի (այժմ Տիգրանակերտի մէջ դատաւոր), ընտրական տեղեկագիրը, որուն մէջ կարգ մը դիտողութիւններ կ'ընէր նոյն շրջանակի ընտրական մարմինը՝ ընտրութեանց պահուն գործուած ապօրինութեանց ու ճնշումներու մասին և կ'առաջարկէր բեկանել, երբ մանաւանդ, կ'ըսէր, յիշեալ Ռիֆաթ պէյը ազատութեան հռչակումէն հազիւ քանի մը օր յետոյ իր բանապետական պարաքներուն համար Կեսարիոյ ժողովուրդին կողմէ խայտառակաբար դուրս հանուած է տեղւոյն Իտարէի ժողովէն, որուն անդամ էր։ Ընտրական այս տեղեկագիրը քննող Ցանձնաժողովը Ժողովին ներկայացնելով Ռիֆաթ պէյի մասին եղած դիտողութիւնները կ'առաջարկէր ըստ այմմ որոշում մը տալ. նկատի ունենալով նաև որ այդ անձը Սահմ. կառավարութեան կողմէ Տիարպէքիրի մէջ դատաւորական պաշտօնի կոչուած է այսօր և կը շարունակէ մնալ հոն։

Արթաս էֆ. (Պոլիս) որ մէկն էր այդ տեղեկագրին տակ ստորագրողներէն՝ առաջարկեց այդ խնդիրը օրակարգ անցնել և վիճաբանութեան ենթարկելէ յետոյ, հարկ եղած որոշումը տալ։

Նորեկ երեսփոխան մը. — Բայց Ռիֆաթ պէյ այսօր հոս չէ. իր բացակայութեանը չէք կրնար վիճաբանել այս մասին...

Նախագահ. — Արդէն այժմ ատիկա խնդրոյ առարկայ չպիտի ընենք. բնականաբար ինք վիճաբանութեան միջոցին՝ ամէն կերպով՝ ազատ պիտի ըլլայ ինքզինք պաշտպանելու համար։ Հիմա գանք գահաճառին տրուելիք պատասխանի խնդրին. ինչպէս յայտնի է, Երեսփ. Ժողովը գործի սկսելէ առաջ պէտք է պատրաստէ Դահաճառին տրուելիք պատասխանը. բայց ասիկա նախագահի ընտրութենէն վերջ կ'ըլլայ միայն և սակայն մինչև այդ օրը կրնանք յանձնաժողով մը կազմել որ պատրաստէ պատասխանը և առաջին առթիւ որ մեծամասնութեամբ նիստ գումարենք, ղրկենք տասվ։

Ժողովը իր համամտութիւնը յայտնեց և որոշեց որ բոլոր մասնաճիւղերը իրենց մէջէն երկերկու երեսփոխան ընտրեն և ատոնցմով կազմուի Դահաճառին պատասխանը խմբագրող յանձնաժողովը ու գործի սկսի անմիջապէս։

Նախագահն հրամանով կարդացուեցաւ Լազիսթանի երեսփոխան (նոր) Զիա պէյի մէկ թագրիրը ծերակուսական Տամատ Ֆէրիտ փաշայի դէմ, որով բուռն կերպով կը բողոքէր յիշեալին կողմէ Մերակոյտին առջի օրուան նիստին մէջ արտասանուած կարգ մը խօսքերուն և Երեսփ. Ժողովի դէմ եղած ակնարկութիւններուն դէմ. ինչպէս յայտնի է Տամատ Ֆէրիտ փաշա Մերակոյտի այդ նիստին մէջ Դահաճառի պատասխանին քննութեանը միջոցին խօսելով երեսփ. ընտրութեանց մասին ըսած էր թէ՝ օսմանցի ազգը ընտրութեանց մէջ չկրցաւ իր ազատութեան իրաւունքը գործադրել, ինչպէս կ'երեւայ ամէն կողմերէն ստացուած հեռագիրներէն և նոյնիսկ մայրաքաղաքիս մէջ տեղի ունեցած դէպքերէն. ընտրողները, ըսած էր, ամէն կողմ ճնշումի ենթարկուեցան և սահմանադրութեան հոգին հարուածուեցաւ ասով. Լազիսթանի երեսփոխանը խստիւ կը մերժէր Տամատ Ֆէրիտ փաշայի (իթիլաֆականներու երբեմնի նախագահը) թէ այս և թէ Երեսփ. Ժողովի հայցէին ըսածները և իրեն կը վերագրէին իր խօսքերը։

Ժողովը ծափահարեց Զիա պէյի այս առաջարկը, իբր կարգին մերժելով Մերակոյտին մէջ Ֆէրիտ փաշայի կողմէ արտասանուած խօսքերը։

Յետոյ Նախագահը յայտարարեց թէ ժողովը մէկ բան ունի ընելիք, դահաճառին պատասխանով զբաղելու համար և ատիկա ալ իր Նախագահին ընտրութիւնն է և որպէսզի կարելի ըլլայ այդ ընտրութիւնը կատարել մեծամասնութեամբ, որոշուեցաւ յաջորդ նիստը գումարել երկուշաբթի օր ժամը 1ուկէսին (կէսօրէ վերջ)։

Նախագահը նիստը փակեց ժամը 3 ու կէսին։

*** Երէկ, կէսօրէ վերջ, ժամը 1 ուկէսին երեսփոխանները սրահ հրաւիրող զանգակները սկսան հնչել. դեռ մեծամասնութիւն չկար և Նախագահը չէր բանար նիստը։ Արդէն, նախապէս վարը նրբանցքներուն մէջ լուր տարածուած ըլլալով թէ՝ Հռոդոսի մէջ Օսմ. զինուորները յաղթութիւն մը տարած են Իտալացիներուն վրայ, ամէն ոք անհամբերութեամբ կը սպասէր որ լուրը պաշտօնապէս հաստատուած՝ հրապարակաւ կարդացուի Երեսփ. Ժողովոյ բեմէն։ Այդ միջոցին քովընտի դուռնէ մը ներս մտաւ Ներքին գործերու փոխ–Նախարար Թալաղ պէյ. անմիջապէս երեսփոխանները շրջապատեցին զայն և ուզեցին. հաստիալ թէ՝ տարածուած լուրը ո՛ր աստիճան ստոյգ է և թէ ինչ են մանրամասնութիւնները։ Թալէաթ պէյ զոհացում տալու համար իրեն դիմում ընող երեսփոխաններուն՝ կարդաց երկու հեռագիրներ՝ Այտընի կուսակալ Ճէլալ պէյի կողմէ քաշուած։ Այդ հեռագիրներով կուսակալը կը ծանուցանէր թէ՝ Մէրմէրիսի գայմագամը Հռոդոսի Օսմ. զօրաց հրամանատարութենէն արեգակնային հաղորդագրութիւնով տեղեկութիւն ստացած է որ Օսմ. զինուորները մեծ յաղթութիւն մը տարած են Իտալացիներուն վրայ, երբ անոնք քաղաքէն ելլելով լեռները բարձրացած ու իրենց դէմ յարձակիլ ուզած են։ Այդ կռուի միջոցին, կ'ըսէ հրամանատարը, Օսմ. զինուորները Իտալացիներէն հազարի մօտ զինուորներ գերի բռնած և անոնց շատ մը վնասներ պատճառելէ յետոյ, ետ մղած են։ Թալէաթ պէյի կողմէ տրուած այս լուրը անմիջապէս արձագանգ դտաւ սրահին ամէն կողմը։ Թալաղ պէյ յայտարարեց նաև երեսփոխաններուն թէ՝ աւելի մանրամասնութիւններ ստանալու համար՝ անմիջապէս հեռագիրներ ուղղած է Իզմիրի կուսակալին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳԻՉ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

ԻՆՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԶԵՒՐ ՊԻՏԻ ԱՌՆՈՒԻՆ

«Ժէօն Թիւրք»ի մէջ կը կարդանք.— Հայաստանի բարենորոգութեանց յանձնաժողովը պիտի զբաղի նաև Տրապիզոնի, Կարինի, Վանայ, Պիթլիսի, Մուշի և Մամուրէթ-իւլ-Ազիզի ոստիկան—զինուորներու ջոկատներուն մէջ բարեփոխութիւններ մտցնելու խնդրով։ Ցանձնաժողովը իրաւամբ կը նկատէ թէ ոչ մէկ փոփոխութիւն կարելի պիտի ըլլայ իրականացնել յիշեալ նահանգներուն մէջ հանրային անդորրութիւնը ապահովելէ առաջ։ Ահա՛ թէ ինչու որոշուած է կառավարութենէն պահանջել կարելի բոլոր գոհողութիւնները տեղական ոստիկանութիւնը վերածելու համար ընտրեալ մարմնի մը որ կարենայ հանրային անդորրութիւնը, և քաղաքացիներուն կեանքն ու ինչքը ապահովել։ Այս շրջաններուն ոստիկանութեան մէջ կիրարկուելիք առաջին բարենորոգութիւնը պիտի կայանայ սպաներու շրջանակները և պակաս զինուորները լրացնելու մէջ։ Տրապիզոնի ոստիկանական վարժարանէն շրջանաւարտ աշակերտները Վանայ, Պիթլիսի, Մուշուի և Մամուրէթ-իւլ-Ազիզի զօրաբաժիններուն՝ պիտի բաժնուին։

ԱՆԿՆԻՐ ՀԵՐՈՒՄ ՄԸՆ Ա.

Պարիսաքարանի Վարչական Դիւանին կողմէն հետեւեալը հաղորդուած է հրատարակութեան համար, որուն տակը դարձեալ կնիք չկայ. — Ռուսաց Վսեմ. գեսպանին կողմէ երէկ Ամեն. Ս. Պարիսաքարանի Հոր տրուած փոխադարձ այցելութեան առթիւ առաւօտեան հայ լրագրներէն ոմանք այլընդայլոյ հրատարակութիւններ ըրած ըլլալով եղած խօսակցութեան մասին, իբրեւ անձիդ կը հերքենք և թէ՝ այդ այցելութեան մէջ լոկ քաղաքավարական խօսքեր փոխանակուած են։

ԿՐԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐԸ

Դատական նախարարութիւնը ասկէ առաջ թէզքէրէ մը ղրկելով Ազգ. Պարիսաքարան խնդրած էր որ հարկ եղած հրահանգները տրուին մայրաքաղաքիս թաղ. Խորհուրդներուն որպէս զի ասկէ վերջ, գաւառներու մէջ եղածին նման, Պոլսոյ մէջ ալ կրթ. խնդիրներու առթիւ դիմում ընեն ուղղակի Պոլսոյ կուսակալութեան։ Այս իմաստով թէզքէրէ մը ղրկուած էր նաև Ցունաց Պատրիարքարանը, որ ասկէ առաջ զոյացած համաձայնութեան համեմատ այս խնդրի մասին Բ. Դրան մատուցուելիք թագրիրին մէջ օրինակը Ազգ. Պատրիարքարան ղրկած էր։ Ցունաց Պատրիարքարանը այդ թագրիրով կը հարցնէր դատական նախարարութեան թէ՝ կրթական նախարարութիւնը և Պոլսոյ կուսակալութիւնը ի՞նչ պայմաններով պիտի բանակցին Պատրիարքարաններու հետ՝ կրթական խնդրի մասին. այս հարցումներուն պատասխանը ընդունելէ վերջ միայն, կ'ըսէր Ցունաց Պատրիարքարանը իր այդ թագրիրին մէջ, վերջնական պատասխան մը պիտի տանք։

Խառն Ժողովը իր երէկի նիստին մէջ նկատի առաւ Ցունաց Պատրիարքարանի այս պատասխանը և սակայն յարմար չի դատեց որ Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ տրուելիք թագրիրը այդ կերպով խմբագրուի. այլ որոշեց նոր թագրիր մը գրել և կորուկ կերպով պատասխանել կառավարութեան թէ՝ Պատրիարքարանի առանձնաշնորհումներուն դէմ է դատական նախարարութեան թէզքէրէին մէջ յիշուած առաջարկը և հետեւաբար ինք չկրնար ընդունիլ որ կրթ. խնդիրներու մասին՝ կրթական նախարարութենէն զատ,— դատական նախարարութեան միջոցաւ—, կրնայ նաև բանակցիլ Պոլսոյ կառավարութեան հետ։ Այս թագրիրը այսօր կառավարութեան պիտի ներկայացուի։ Միւս կողմէ Խառն Ժողովը այս մասին հարկ եղածը ծանոյց Ֆէչնէրի Պատրիարքարանին։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ Ի՞ՆՉ ԿԸՆԷ

Խառն Ժողովը նկատելով որ մէկ քանի նիստերէ ի վեր չկրնար մեծամասնութիւն գոյացնել՝ իր անդամներէն ոմանց յամախակի բացակայութիւններուն պատճառաւ, որոշեց խիստ նամակներով հրաւիրել բացակայ անդամները որ ներկայ գտնուին. իսկ եթէ չպիտի չարունակեն հրաժարին, որպէսզի գործերը երեսի վրայ չմնան։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Խառն Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ նախագահութեամբ Ս. Պարիսաքարի հօր և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— Ա. Վարչութեան կողմէ ուղղուած գանգատ գրերով տեղեկութիւն ու հրահանգ խնդրուած էր զինուորագրութեան նոր օրինագրքին 76րդ յօդուածին նկատմամբ, որ կը տրամադրէր 1282 թուականէն սկսեալ ծնածներուն զինուորագրութեան, իրենց տարիքին համեմատ գանգատ գրերի բաժնուելով։ Ժողովը խորհրդակցութիւններ կատարեց այս մասին, և որոշեց կարեւոր դիմումներ ընել պատկանեալ իշխանութեան։ Բ. Նոյնպէս Ժողովը ուշադրութեան առարկայ ըրաւ դպրաց զինուորագրութեան, ինչպէս նաև պետական վարժարաններու և այլ ուսանողաց մասին ուղղուած երկու թէզքէրէները և որոշեց դպրաց հանգամանքին նկատմամբ պահանջուած բացատրութիւնները հաղորդել, իսկ կրօն. ուսանողաց խնդիրը յանձնեց Կրօն. Ժողովի նկատառման և տնօրինութեան։ Գ. Բաղաքապետը թէզքէրէով մը յայտնելով որ Բանկալթիի ազգ. գերեզմանատան կրպակներն անհաճոյ տեսարան մը կը ներկայացնեն, յանձնարարած էր փլեցնել զանոնք։ Որովհետեւ գերեզմանատան պատին և յարակից շինութեանց հաւար արգէն կարեւոր յանձնարարութիւններ եղած են Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ և Պարտուց Հատուցման Ցանձնաժողովոյ, որոշուեցաւ իրենց յանձնարարել փութացնել շինութիւնները և միանգամայն ժողովական Ցէրհատեան էֆ.ի յանձնուեցաւ հետապնդել գործադրութիւնը։ Դ. Երուսաղէմի Պոլսոյ պատր. փոխանորդ Սմբատ Վ. գրով մը ծանուցած էր թէ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մաքսուտեանի վրայ գտնուած կալուածոց փոխանցման առթիւ Միաբանական Տնօրէն Ժողովը դիտել կուտայ թէ պատրիարքական Աթոռին թափուր վիճակին մէջ ծանր է իրեն համար պատասխանատուութիւն մը ստանձնել և կը խնդրէր փութացնել Ս. Աթոռին գանակալութեան ընթացքը։ Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութիւնն արդէն գտնուելով Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ օրակարգին մէջ, Ժողովը բանաւոր չդատեց յետաձգելու նոյն աւանդ կալուածոց փոխանցումն, որ սովորական գործողութիւն մըն էր, և որոշեց վերստին յանձնարարել փութացնել զայն։ Ե. Ուսումնական և Տնտեսական Խորհրդոց քննութեանց հաճաւոյ, Ժողովը հաստատեց Սամաթիոյ Սանուց և Տիվրիկի կրթական ընկերութեանց կանոնագիրները։

ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ազգ. Հիւանդանոցի յիմարանոցի Նախկին բժիշկներէն Տոքթ. Ճէզվիրեան էֆէնտի թեղադրութիւններ ըրած և առաջարկութիւններ ներկայացուցած էր Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան, սակայն այդ առաջարկութիւններն չի գիտցուիր թէ՝ ի՞նչ պատճառով նկատողութեան չեն առնուած, երբ միւս կողմէ չարունակ գանգատ կ'ըլլայ թէ յիմարանոցը տխուր ու զարմանի կարօտ վիճակի մը մէջ կը գտնուի։

ՎԱՆԻ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑԸ

Միացեալ Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ մեզի թէ կուսակալին նախագահութեամբը Վանի Վարժապետանոցի շէնքին հիմնարկութիւնը կատարուելով՝ շինութեան սկսուեր է երկուշաբթի օր։

ՅՈԲԵԼԵԱՆՆԵՐ

Պարթեւեանի «Հոսանք» շարաթաթերթէն կը տեղեկանանք թէ վաղուի գրական վստակաւոր Ցովհ. Սեթեանի յոբելեանը որոշուած է կատարել յառաջիկայ Ցունուարին։ Ցորելեանական Ցանձնաժողովը վերջնականապէս կազմուեր է հետեւեալ կերպով.— Տեարք Ե. Աղաթոն պէյ՝ Ատենապետ, Մ. Անդրանիկեան՝ դանձապետ, Կ. Շէրիտճեան պէյ, Տիգրան Կամսարական, Սեդրաք Դաւիթեան, Փրոֆէսէոր Ց. Թ. Գայսեան, Լեւոն Մկրտիչեան, Վահան Մալէզեան, Միքայէլ Կիւրճեան, Կարօ Պալեան, Մինոան Տամատեան և Մինաս Ծալեան։ Այս յանձնաժողովը արդէն իսկ իր անդրանիկ նիստը գումարելով, որոշեր է ամէն կարելի ջանք չը խնայել՝ յաջող ու արդիւնաւոր ընծայելու համար յոբելեանը։

*** Յառաջիկայ կիրակի Առաքելարի մէջ պիտի տօնուի կրթական երախտաւոր աշխատաւորի մը, ուսուցիչ Դէորգ էֆ. Շիրինեանի ուսուցչական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը։ Նուէր, հեռագիր, շնորհաւորութիւն, և այլն պէտք է ղրկել Առաքելարի Կեդրոնական վարժարան, յանուն այս առթիւ կազմուած յանձնախումբին, որուն նախագահն է Սերոբէ Քէնոյ. Գուրժան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԶԱՆԳԱԿԸ

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐԸ ՍԱՐՍԱՓԻ ՏԱԿ

Քանիցս գիտել տուած էինք թէ՝ Ազգ. Պատրիարքարանի պաշտօնեաները յաճախ կը բացակային և թէ զործի տէր մարդիկ ի զուր օրերով կ'երթան կուգան ու կ'ըսպասեն որ իրենց գործերը կարգադրուին, Ս. Պատրիարքը, այդ դիտողութիւններէն յետոյ, անցեալ չարթու իր մօտ կը հրաւիրէ Վարչական դիւանի պետ Բարթող էֆ. Թէլեանը և թերթերու կողմէ յայտնուած այդ իրաւացի գանգատները հաղորդելով կը հրամայէ որ միանգամ ընդ միշտ հարկ եղած պատուէրները տրուին, որպէսզի որոշեալ ժամուն և ամէն օր անխափան պաշտօնեաները ներկայ գտնուին Պատրիարքարան՝ իրենց պաշտօնին պրուիը և ուշ եկողներուն կամ բացակայ մնացողներու անունները անմիջապէս տեղեկագրուին Տնտես. Խորհուրդին՝ անոնց մասին հարկ եղածը ի գործ դնելու համար։ Բարթող էֆ. Թէլեան Պատրիարքարանի

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ 1000 ԶԻՆՈՒՈՐ ԳԵՐԻ ԲՌՆՈՒԱԾ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ ԿԸ ՄՆՈՒ ՀԵՌԱՆԱԼ

Երէկ իրիկուն, ուշ ատեն, հետեւեալ հեռագիրը հաղորդեց Օսմ. Գործակալութիւնը՝ Իզմիրէն.—

Հռոդոսէն կը հեռագրուի պաշտօնապէս թէ օսմ. զօրախումբերը մեծ յաղթանակ մը տարած են։ Հաղարէ աւելի իտալական զինուորներ գերի բռնուած են։ Նաւատորմը կը սկսի հեռանալ։ Էլիս թափ դէմ արձակուած թնդանօթի հարուածները ապարդիւն մնացած են։ Իտալացիք պարտուած են։

Ներքին գործոց Նախարարութիւնը իր կարգին Արշիպեղագոյի կուսակալէն հեռագիր մը ստացաւ Մէրմէրիսի ճամբով, որ կը հաստատէ վերոգրեալ լուրը։

Միայն պատերազմական Նախարարութիւնը չէ ստացած այս առթիւ պաշտօնական հեռագիր Հռոդոսի զինուորական հրամատարէն։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

ԻԶՄԻՐԻ ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒՆ 15 ՕՐ ՊԱՑՄԱՆԱԺԱՄ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

Նախարարաց Խորհուրդը իր երէկի նիստին մէջ որոշեց վտարել առ այժմ միայն Իզմիրի Իտալացիները, բացի Դիթութեան քոյրերէն և կրօնաւորներէն։ Տասը՝ հինգ օր պայմանաժամ պիտի տրուի անոնց որպէս զի գործերնին տեսնեն և անմիջապէս դուրս ելլեն օսմ. հողէն։

Երէկ դիշեր Նախարարաց Խորհուրդոյ այս որոշումը հեռագրաւ հաղորդուեցաւ Իզմիրի կուսակալութեան։

*** «Մոնիթէօր» կ'ըսէ թէ գրեթէ որոշուած է նաեւ Պոլսոյ Իտալացիներուն վտարումը։

*** «Թէրճէման» կ'իմանայ թէ Նախարարաց Խորհուրդը որոշեր է Պալէն վտարուելիք Իտալացիներուն մէկ շաբաթ, իսկ Թուրքիոյ միւս մասերուն մէջ բնակողներուն աւելի քիչ պայմանաժամ տալ։

*** Նախարարաց Խորհուրդը երէկ որոշեց վարկ մը խնդրել Օսմ. Երեսփ. Ժողովէն Հայաստանի Բարենորոգմանց Ցանձնաժողովին արամադրութեան տակ դրուելու համար։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

«Լոքալ Անձայկըր» կէս-պաշտօնական դիկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ Մ. Մարշալի Պերլին հրաւիրուիլը որ և է առնչութիւն չունի Թուրք-Իտալական բարդութեանց հետ և թէ պարզ քաղաքական փոփոխութեանց արդիւնքն է։ Սխալ է նաև թէ Մ. Վէնթէր Պոլսոյ դեսպան պիտի անուանուի։

ՌՈՒՍԻԱ

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՐՈՒԲԼԻ ԿՈՅՄՆՑՈՒԱԾ Է ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՓԱԿՈՒՄԷՆ

Վիեննայէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բիէվի դրամատանց և վաճառատանց կրած կորուստը կը յանգի հարիւր հազարաւոր բուբլիի։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԴԵՍՊԱՆ ԿԸ ՂՐԿԷ ԻՏԱԼԻԱ

Իտալական գործողութիւնները Եգէականի մէջ Աթէնքի քաղաքական շրջանակները խիստ մտահոգութեան ենթարկած են։ Նախարարաց Խորհուրդը արդէն երկիցս գումարուեցաւ։ Կը խորհուի Հռոմ դեսպան մը ղրկել, տեղը բռնելու համար այժմու գործակատարին։ Ցունաստան այս կարգադրութիւնը կ'ընէ այժմու կացութեան ծանրութիւնը նկատի առնելով։

ՄԱՀՓՈՐՁ ՀԱՃԻ ԱՏԻԼ ՊԷՅԻ ԴԷՄ

Ներքին գործոց Նախարար Հաճի Ատիլ պէյ երէկ իրիկուան դէմ հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է փոխ-Նախարար Թալաղ պէյի.—

Տէրդէէն Մանասթիրը երթալու համար Օխրիտա կը գտնուէինք։ Հոն, այն պահուն երբ կը պատրաստուէինք մեկնելու դէպի Մանասթիր, տեղեկացանք թէ, ճամբուն վրայ գտնուած կամուրջի մը տակ ականներ դետեղուած են պուլկար հրոսախումբերու կողմէ։

Նշանակուած տեղը ղրկուած զօրաց ջոկատ մը արդարև գտած է երկու ռումբ և երկու եղէգաբական գործիք։ Այս ռումբերը վերցուած են անվնաս կերպով։ Ուրիշ կասկածելի անձեր ձերբակալուած են։ Այսօր Ռէսնէ հասանք ուր ամբողջ ժողովուրդը մեզ դիմաւորեց։

Մանասթիրի կուսակալութենէն հասած հեռագիր մըն ալ նոյնը կը հաղորդէ, ըսելով թէ Բարենորոգիչ Ցանձնաժողովին անցած ատեն կամուրջը օդը պիտի հանէին պուլկար հրոսակները։

ԳԱՐԱՏԱՂՑԻՆԵՐ ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՈՐ ՄԸ ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ

Բրիչթինայի կառավարիչը կը հաղորդէ Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ, Մայիս 5ին, առտուան ժամը 6ին, Բալալիցայի և Պէրանայի Գարատաղցի հրոսախումբ մը վրէժ ուզելով Կոյնուսալա պահականոցի Օսմ. զօրաց դէմ, մտած են Օսմ. հողը և յարձակելով տասնապետի մը հրամատարութեան տակ գտնուող չորս զինուորներուն վրայ, անոնցմէ մէկը սպաննած են։ Կռիւը չորս ժամ տեւած է։ Միւսները լաւողած են վերցնել իրենց ընկերոջ դիակը, բայց անոր հրացանն ու փամփուշտները Գարատաղցիներուն ձեռքը անցած են։

ԼԷՕՆ ԳԱԶՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Բ.

ՄԱՍԼՈՒԻՆԵՐԸ

—Կորսուեցէ՛ք, դուք խեղճ զինուորը պէտք եղածին պէս կը կողոպտէք արդէն. ձեր սայլին ալ պէտք ունինք մենք կրակ վառելու համար։ Էյէ՛ր, ձեր բեռները կռնակներովնիդ տարէք, կռնակնիդ այնքան լայն է որ կրնաք զրաստի տեղ անցնիլ։

Մեր հայրենակից Ալպանացիները մեղի սաներ փոխ տուած ըլլալով՝ աղուոր մը եփեցինք պուլկուրնիս։

Այդ պահուն Մարքօքուլօն եկաւ, էյ մը ձգած առլեը։ Ձեմ գիտեր ուրկէ գտեր էր զայն, չեմ գիտեր նաև թէ ինչպէս զանիկա բեռնաւորեր էր պանիրով, ձիթապտուղով և ապուխտով։ Սա միայն դիտեմ որ ամէնքս ալ ծեծ կերանք, մինչև որ կարգով մեր ուտելիքը առնելու եղանք։ Մարքօքուլօն երբ քսակը բացաւ, ոսկիներով լեցուեր էր արդէն։ Ես կտոր մը ապուխտ առի, և անոր փոխարէն տուի ապարանջանիս կէսը, մէջտեղէն երկուք ընելով։ Այդ ապուխտը կերած ատենս զայն ինծի տուող կնոջը վրան կը խորհէի. աչքիս առջեւը կուգար իր գեղեցիկ դէմքը, իր ճոխ զդեստը, և կը տրխրէի այս ազնիւ անձին յիշումովը, եւ կը կարծեմ թէ զինքը պիտի երազէի ամբողջ զիշերը, եթէ հարկ չըլլար զենքեր մաքրել, և յաջորդ օրուան համար գնդակներ պատրաստել, այնպէս որ յոգնութիւնը միտքս ընկնիցոյ և չկրցայ ուշէն երկար խորհիլ անոր վրայ։

Գ.

ՄԷՐՃ ՏԱՊԻԿ

Առաւօտուն արթնցայ աղօթքի ձայնէն, որուն կ'ընկերանար թմբուկներու, չեփորներու անա՛նկ ուժգին աղմուկ մը որ մէկ խմբակէն միւսը ձայնը չէր զանազանուեր։ Այս նուագածութիւններուն մէջտեղէն ճիչեր և ձայնարկութիւններ կը բարձրանային իրարու հաւապատասխան. «Փատիշա՛հ, Փատիշահըմ չօղ եաշա, Սուլթան Սէլիմ պէ՛ն եաշա»։

Սուլթանը երբ բանակին գլուխը անցնէր, այս պարարդութիւնները տեղի կ'ունենային։

Այս նուագներն ու ճիչերը տեւեցին, մինչև որ աղօթքին տասը տունները արտասանուեցան։ Վերջին «Ալլահ էքպէր»էն առաջ կայսերական չաւուշներէն մին վազելով եկաւ մեր մօտը, Նորին Վսեմութիւն Հիւանի պէյը խնդրելու և գնաց սրարշաւ։

Զինուելու համար շատ ժամանակ չկորսնցուցինք, որովհետև մենք շատերը վրէնոցնին և կամ բաղկապանին վրանին պառկեր էին զիշերը։ Մեծերուն ըսելիք չէր մնար ալ. ամէն մարդ կ'ճապաղէր։ Հեռուէն մօտէն կը տեսնուէր ամէն տեսակ շարժումներ, տէրերու վեր ելլելներ, դերբշներու բարձրանալներ, աղեղներու լարուելներ, ատրճանակներու չակուիլներ, ամէն շարժում վերջապէս։ Հրաշալի տեսարան մը էր պարզուածը։ Հրամատարը ձիուն վրայէն, մէկ ձեռքով երասանակը բռնած, միւս ձեռքը աղդրին վրայ ծալած, մեղի կը նայէր վշտակիր ակնարկով մը։ Իմամը երկու թեւերը վեր բարձրացուցած կ'աղօթէր. իր հագուստէն վար կախուած լայն թեղանիքները թռչունի թեւերու պատրաստը կուտային։ Ամէն կողմ կը տեսնուէր դրօշակներու ակնապարար կերպասներու տատանիլը։

Ընդարձակ տարածութեան վրայ, մէկ զագաթէն միւսը սուրացող պատգամաբեր ձիաւորները մերթ կ'երևային, մերթ կ'անհետանային։

Ուղտերու անվերջանալի երկու շարքեր թնդանօթներու հետ կը քալէին։ Գեներալն մակերեսը կարծես թէ եռացող ջուր մը էր. ա՛յնքան մեծ էր ոգեւորութիւնը։ Հարաւէն և արեւելքէն զաոիվարները կարմիր հարսնուկներով կը ծածկուէին կարծես, քանի աքընճիները իրենց կարմիր գտակներով վեր վար կ'ելլէին կ'իջնէին։ Մեր ձախ կողմը, կայսերական վրաններու զագաթները արևուն ճառագայթներուն տակ կը փայլէին, մաքուր պղինձներով և կամ փայլուն մետաղներով ծածկուած ժղկիթներու զմբեթներուն պէս։ Տաղաւարին կայմերը, որոնցմէ վեր կը բարձրանային գունաւոր ոսկեզօծ մահիկ մը վրանին, պատերազմական այս ժղկիթին մինարէներն էին կարծես։

Ցտկաւին ճակատելու պատրաստ չէինք բոլորովին, երբ Նորին Վսեմութիւն Հիւանի պէյի մարդոցմէ մին եկաւ ճամապարհ տալու մեր հրամատարին։ Վայրկեան մը վերջը, Ն. Վսեմութիւնը անձամբ առաջ անցած և չշնչատուած իր այրուձիին ու հետեւակներով, մեր առջեւէն իր անցքը կատարեց, ձեռքը բռնած արծաթէ դլուխներով զինակոյտ մը։

Երկու թնդանօթներ, իրարանցիւրը ութը ջորիի լծուած, իրեն կը հետեւէին. Ն. Վսեմութեան մէկ նշանին վրայ եօթներորդի ատրճանակիրները թնդանօթներու աջ ու ձախ կողմերը անցան։ Նուէն կուգային աղեղակիրները, ետ. մենք ալ հետեւեցանք շարժումին։ Ձախ կողմէն, ոչ այնքան կարգաւորութեամբ, կը յառաջանային աղաները և քաղաքապահ ձիաւորները։ Մեր եռեւէն կուգային չորս ուրիշ թնդանօթներ, նոյնպէս բազմութեամբ։

Դէպի հարաւ կը յառաջանայինք։

Տեղ մը կեցուցին զմեզ. թնդանօթները մենք քան քայլ հեռաւորութեամբ անդին տարին՝ դէպի վեր հանելու ատեն մեծ թնդանօթներուն տանջանքը չորի լծեցին։

(31) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌՔ

ՄԻ՛ ԱՆՏԵՍԷՔ

ՇԱԲԻՐՕԿՐԱՖ ԱՆՈՒՆ ԴՈՐԾԻՔԸ

Շաբիրօկրաֆի մեքենայով՝ տասը վայրկեանի մէջ կարելի է 150 ընդօրինակութիւններ ընել ո՛ և է տեսակ դրութենէ մը։ Դինն է 175 դրուշ։

Աւելորդ է բսել թէ Շաբիրօկրաֆը անհրաժեշտ գործիք մըն է բոլոր այն վաճառականներուն, դպրոցականներուն, բանախօսներուն որոնք կ'ուզեն ժամանակի մեծ խնայողութիւնով մը ամենաարագ կերպով ընդօրինակել իրենց գրութիւնները։

Անոնք որոնք կ'ուզեն մանրամասնութիւններ ստանալ Շաբիրօկրաֆի մասին, թող դիմեն հետեւեալ հասցէին. —

Գալիս, Զիյէք Բազար փողոց, Դուրը Գահվէճի խանին մէջ 20–24 թիւ, Ապրահամ Շէմթօվ որդւոց սենեակը։

Գաթալօկները ձրիաբար կը ղրկուին բոլոր փափաքողներուն։ 4—10

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹՕՐ ԳԱՌԼՕ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՈՏԻԹԵԱՆ

Ե Ի

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Ծննդական և աբրոտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Դաւոյ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հինգ այլ ևս բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամղութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ աբրոտիթեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահճէ-Գարու, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամէթեան-Պիանքի դէզարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

ՕՍՄ. ԱԹԻՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏԱՊԻՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ.

ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխատուութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուսայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ածնեթուղթեր և կտրոններ։

Կ'ընդունի դրամական ուանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր հաճայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ բրիներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը աճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը ժամանակի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԷՕՔՍԻԻՐԷՆԼԷՐԷ

ԳԱԹՐԱՆ ՀԱԳԳԸ ԷՔԲԷՄ

Էվրօբատան կէլէն գաթրան սուլարընն քեսքֆէխնէ էզէր ճիէթ միւրաճաճ վէ լաթիֆ օլուպ, միյտէյի գաթիէն պօզմազ։

Մէյհուր օսմանլը վէ էճնէպի թապիպլէրին մաղհարը թագտիրի օլտուղը կիպի, էզճիմէ միւթէվէֆա տոզթ. Խօրասանճեան էֆենին թագտիրնամէսիյլէ բիւճհանիյէթի թասվիպ վէ Մէքթէպը Թրպպիյէի Շահանէ տսխի թաստիգ էյլէմիշ տիր։ Պրիւքսէլ սէրկիսինտէն ալթուն վէ կիւմիւշ միտալիայա նայլ օլտուղը կիպի, Պրուսա սէրկիսինտէն տէ ալթուն միտալիայա նայլ օլմուշ տըր։

Իյիլճէնք սու տէրունինէ պիր գահվէ գաշղը թրլրտրգտա, պուլաշքդ խասթալըգլարտան վըզայէ վէ մուհաֆազա իտէր։

Կէօյլիս նէյլէյէրինէ, էօքսիրիւքլէրէ, էնֆլուէնցայա, պրոնշիթլէրէ, նէֆէս տարլըղընա, վէրէմին պաշանկրճարընա, տէրի խասթալըգլարընա և իտրար եօլու բահաթարգլըղընա ֆայիէպախշ տըր։

Սթամպոլտա մէյհուր տէբօ վէ էճզախանէլէրտէ պուլունուր։

Ուժումի տէքսոր էէնի Բօսթանխանէ գարշըսընտա օ-մանլը էճզախ Թըպպիյէ տէբօսը տըր։

Սթանպոլտա ֆիյաթը 5 դրուշ տըր։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք

150,000 ՖՐԱՆՔ ՎԱՍՏԿԻԼ

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՓՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷԻ

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ ԳՆՆԵՑԻՔ

Մեր ամէնուս ծանօթ Եգիպտական Քրէտէի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերուն նման և սակայն զինը, ոսկի դրամ, 200 դահեկանի փոքր գումար մը ըլլալով հանդերձ՝ վիճակահանութեան թիւերը անոնցմէ շատ աւելի է, այսինքն՝ ճիշդ 2000 թիւերու պարգև կը շահեցնէ։ Երկու ամիսը անգամ մը տարեւ նշանակուած թուականներուն վիճակահանութիւն տեղի կ'ունենայ։ Վիճակահանութիւնները Ամսթէրտամի մէջ՝ ժողովուրդին ներկայութեանը և նօտարի մը հրամանով կը կատարուին։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէի դրամատուն չգտնուելուն՝ սոյն պարտաթուղթերը ամէն առեն Ընկերութեանս ծախել կարելի է։ Վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունքը ամբողջովին վերապահելով հանդերձ՝ տարեկան միմիայն 100ին 6 տոկոսի մը փոխարէն պարտաթուղթը աւանդ ձգելով մէկ ոսկի առնել կարելի է։

Կալուածի փոխանցումով երաշխաւորուած Հոլանտական Քրէտի Ֆոնսիէ պարտաթուղթերուն 200 դրշ. ոսկեդրամ վճարելով զնեցէք և այսպէսով 68 տարի ուրիշ որևէ դրամ չի վճարելով՝ սարսափ ցուցուած մեծ պարգեւներէն մէկուն պիտի արժանանաք։

Քրէտի Ֆոնսիէ Հոլանտէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութենէն՝ շահուելիք տարեկան մեծ պարգեւները ատոնք են.

2	Փետր.	1912	100,000 ֆր.
2	Ապրիլ	1912	75,000 „
2	Յունիս	1912	150,000 „
2	Օգոստ.	1912	125,000 „
2	Հոկտ.	1912	62,500 „
2	Դեկտ.	1912	250,000 „

ՑԱՌԱՋԻԿԱՑ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

150,000 ՖՐԱՆՔ Է

Ատոնցմէ զատ մեծ քանակութեամբ և հաղթաւոր ֆրանք շահող պարգեւներ ալ կան։

Գնումի և տեղեկութեանց համար՝ Ղալաթիա, Մէրթէկպանի փողոց, Հուրիյէթ խան, թիւ 13—15, Օսմանեան Բօսանտիի ընկերութեան դիմեցէք։ Դաւառներէ և արտասահմանէ, պարտաթուղթի փոխարժէքը՝ չէք կամ մանտաքսով ղրկելու է և ապրսպրանքը իսկոյն կը զորձադրուի։ 1—12

ՏՈՔԹ. ՊԷՔԷԱՐԵԱՆ

ՎԻԱՆԵԱԼ ԲԱՐԻՋԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Մասնագէտ ծննդամիզական գործարաններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեանց

Տասն եւ հինգ տարի չարունակ Բարիզ Նէքքէր-Դուօքա, Սէն-Լուի և Լարի-Դուազիէի հիւանդանոցներու մէջ գործելով, իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է ալխարհուչակ բռոֆէսէռ Ալպատան, Կիւիսն, Բօձձի Հալրօս և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքսօսքօրիք լուրջ քննութիւնէ մը վերջ նորագոյն մէթոտով շատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արժատապէս կը դարմանէ հին և նոր ջերմամղութիւնը, կոտ մղիթէը, միզարդելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արդանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ'անհետացնէ մեծ դիւրութեամբ և ՍԻՍԹՕՍԿՕՊԻ ԼԻԹՕԹՐԻՍԻՍԻ միջոցաւ։

Բիչ օրէն կը կորսնցնէ միզանցքի նեղութիւնը, միզարդելութիւնը և արագամիզութիւնը (ԼՈՒԷԲԴՐՕԼԻԶ ԼԻՆԷՕ-ՍԻՒՐԻՎԷՌԻՎԷՌԻՎ) մասնաւոր դեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամէնէն յուսահատ անկարողութիւնը և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ. ի մի բան, շնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի զարմանել ամէնէն յուսահատ և ամէնէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Գալով հին և նոր գաղիական ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆրանքֆորթի, Պեռլինի, Վիեննայի և Բարիզի լաբորատորիաներուն մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր բնակարանը առաւօտեան ժամը 9էն 6. Բերա, Զաքարիա փողոց թիւ 4-5, Թաշճեան աբառիրման. բացի հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և կիրակի։

ԳԱԼԼԻԱՆԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ

ԲՈՒԺՈՒՄ

ՏՔԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Էրլիխի վերջին անգամ գրառած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, մմիմայն մէկ ընժէքսիոնով։ Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը գարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաւ.—Ամէն տեսակ դարմանութիւններ միզանցքի և սրդանցի հիւանդութիւններու և ժամանաւոր խնամք։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՉՏԻ-ՊԱՔԻ ԴԷՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուել, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւ գաղափար մը կալնել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոչիս, ՃԷլալ պէյ խան, թիւ 26։

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր Յակոբ Տէր-Յակոբեան հրապարակ հանած է «Ուր Խեղճներ ժողվեցի» անուն գիրք մը ուր ամփոփուած են հեղինակին բազմաթիւ գրական յօդուածները,— Պատկերներ, Մտածումներ և Տպաւորութիւններ, գաղափարի և արուեստի կրնակ արժանիքներով՝ օծուն։

Տարակոյս չունինք թէ մեր ընթերցողները նոյն հաճոյքով պիտի կարդան այս գիրքը ինչ հաճոյքով որ կարդացած են երիտասարդ գրագէտ-հրապարակագրին բոլոր յօդուածները։

Կը ծախուի 5 դահեկանի և կը գտնուի ամէն գրավաճառի քով։

ՔԱՐԼԸՄԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ԲԵՐԱ

ՅՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐՈՅԹԵՐՈՒ ԳԱՐՆԱՆ ԱՌԹԻՒ

	ԴՐՇ.
Գոսթիւմ թայեոր քէթէն ամէն գոյնէ	80
„ „ անպ. կերպասէ	100
Հազուստներ վուալէ բէնէսէսի ձեւով	80
„ բուրդ մուսլինէ „ „	125
Գաշ բուսիէռ քէթէն ամէն գոյնէ	45
„ „ Բօքլին կերպասէ	130
Պուռներ պաթիսթէ գունաւոր	14
„ „ ֆիսթոյ. և փողկապով	20
„ ճերմակ վուալէ	20
„ բռնժէ տանթելով զարդարուն	30
„ միմիայն տանթելով	30
„ մետաքս բէքթէնէ կերպասներ	54
Շորջազդեստ քէթէն վերջին նորոյթ	30
„ ալբակէ սեւ և գունաւոր	60
„ անգլիական կերպասէ	47
„ չայազէ սեւ և գունաւոր	45
Ներքնազգեստ գծաւոր քէթէն	12
„ ալբակէ ամէն գոյնէ	18

	ԴՐՇ.
Ներքնազգեստ սատտրոս կերպասէ	80
„ լիպէրթին կերպասէ ամէն գոյնէ	35
„ պաթիսթէ տանթ. զարդարուն	15
Բօրասմներ „ „	4
Հովանոցներ էէս մետաք. վերջին գոյներ	30
„ ասբրոզ „ „ „	45
„ „ „ դեղեցիկ կոթով	50
Աղջկան հագուստներ գծաւոր քէթէն	18
„ „ ճերմակ պաթիսթէ	35
Տղոց „ քէթէնէ	25
„ „ գծաւոր քէթէնէ	30
„ „ չայազէ ծովայնի ձեւ	50
„ վերարկու „	30
Բօքսէներ վերջին ձեւ	27
Այրերու չայակիներ ճերմակ պասթայով	20
Գիշերանոցներ ազէկ խասայէ	17
Անդրավարտիկներ ֆրանսական բազէ	12
Թաշկինակներ կնոջ համար պաթիսթէ մարքայով տուղիման	22

	ԴՐՇ
Թաշկինակներ կնոջ հմ. մարքով քէթ.	50
„ այրերու „ „ պեռ.	30
„ „ քէթէնէ մարքով	63
Գուլպաներ կնոջ համար մուսլինէ	8
„ „ „ սև ազ. տես	3 1(2
„ այրերու սև գունէն ազ. տս	4 1(2
„ „ ֆիլտիքոս բանուած	6 1(2
Զեռնոցներ կնոջ հմ. երս. ճերմ. գուն.	8
„ „ „ „ իմիթ. չուէտ	11
„ „ „ „ կէս մետաքս	10
„ „ արմ. մետ. սեւ և գուն.	15
Էշարբ քրիսթալին կերպասէ	18
„ բռնժէ ամէն գոյնէ	18
„ քրէք տը չին ամէն գոյնէ	30
„ մետաք. վուալէ „ „	50
Վուալէթ մուսլինէ „ „	19
„ չիֆոն „ „	27
„ քրէք տը չին „ „	40

ՆՈՐ ՃԻՒՂ
ՊՕՍԹԻՒՄ ԹԱՑԵԼՕՐՆԵՐ
Եւ հագուստներ չափու վրայ

ՆՈՐ ՃԻՒՂ
ԿՆՈՋ ԵՒ ԱՂՋԿԱՆ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ
Պատրաստ և չափի վրայ

10000ԷՆ ԱՒԵԼԻ
ՓՈՒՌՕՆ
ԲՈՒՐԴԷ ԵՒ ՄԵՏԱՔՍԷ

ՄԵԾ ՔԱՆԱՎՈՒԹԵԱՄԲ
ԲՈՒՐԴԷ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԵՒ
ԳՕՍԹԻՒՄ ԹԱՑԵԼՕՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԶԱՐԴԵՐ, ԿԱՌՈՒՆԵՐ, ԵԼՆ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԿՆՈՋ ՃԵՐՄԱԿՆԴԷՆՆԵՐ
ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՑ

ՏՂԱՐԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

Տ. ԾԻՐԻՆԵԱՆ

Պասը Ալի Ճատտէսի Ճըղալ օղլու եօզուշը, թիւ 10

Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով պատկերներ տօսախի, դիմակօյի, պղինձի վրայ և ամէն լեզուէ կնիքներ քարէ, մետղի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաև բժիշկներու, դպրոցներու, ատամնաբոյժներու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թապելներ։ Կը պատրաստուին նաև խիստ ճաշակաւոր այցաքարդեր, նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմսեր վճաճակնոցներ ամէն տեսակ ապագրական պիտոյքներ։ Գիները չափաւորնց ոճան, մաքուր և արագ, դասատուներէ ըստ ալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։

ՏՕՔԹՕՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊԻՊԵԱՆ

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շէյլի, Օսման պէյի գաղիսին մօտ, Անանեան աբարթանի իր յարկաբաժնին մէջ.

Արանց և կանանց ինչպէս նաև տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսմին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ ՓՈՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 ԷԶ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անգլիերէն հոմանիշներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վատահելի բառարան. գին լաթակազմ 70, կիսակաշի 75. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաուս։

SANTAL LAGROSE

ԳՐՈՍՍԻԼԼՈՒ

Մէջտեղի ուժգնի էլեկտրական թիրախի մէջ էն թեթեւագոյն դարձնելուն համար

Սանտալի գիրքերուն թանկագին հոտերով

Բարիզի Լաբորատորիայէն

SANTAL LAGROSE, 31, Rue Philippe-de-Girard, PARIS.

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՄՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արանց և կանանց ծննդամիզական և ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մեթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմամղութիւնը, սերմահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բրօսթաթի եւ միզամանի, ինչպէս նաև ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յաճախ վերքեր։

Բացի կիրակէ, ամէն օր կէս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրամվայ ճատտէսի, չոգեկառքի ելքի դրան կիցը, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

Իսկ առաւօտէն մինչև կէս օր հիւանդ կ'ընդունի կէսիք Փաշա, Պալի Փոչտ եօղուշը, Միւսէլիմ փողոց, թիւ 6 իր բնակարանը, Նուռ. մօտակայ Վահրամ էֆ. Աստատուրեանի դեղարանը և ուր Զորեքշաբթի, կէս օրէ առաջ ձրի։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի